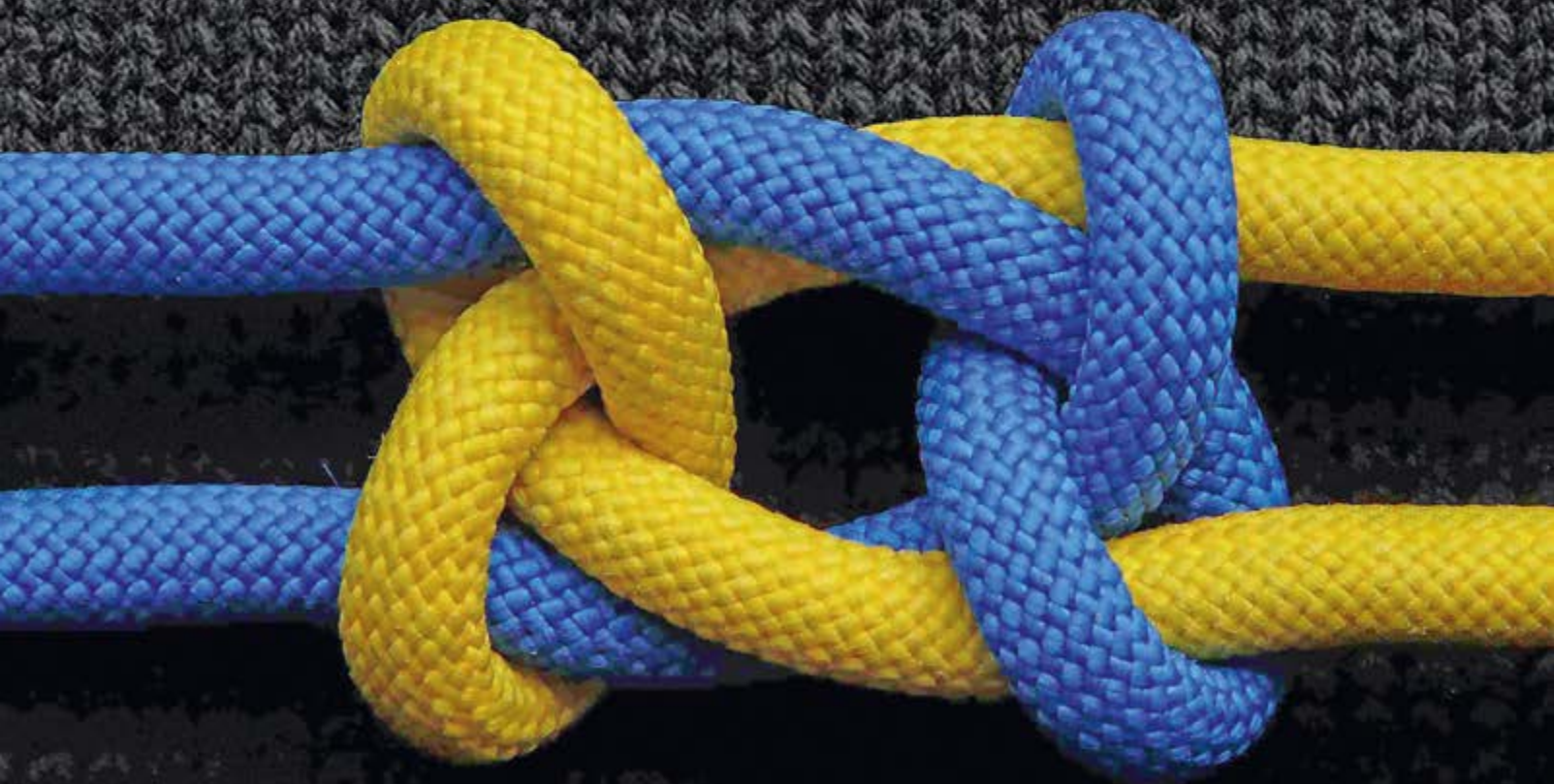
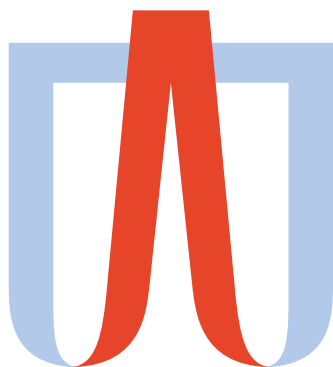

Річний звіт 2015

Українська Гельсінська спілка з прав людини

**УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ**

**РІЧНИЙ ЗВІТ
2015**

«Pacta Sunt Servanda»

Аркадій Бущенко,

*виконавчий директор
Української Гельсінської
спілки з прав людини
(УГСПЛ)*

МИНУЛИЙ РІК став випробуванням для Спілки.

В умовах, коли країна в стані війни, коли частина території окупована, коли риторика ворожнечі набуває поширення, коли запит на швидкі зміни і прості рішення підживлює популізм, ми, як і раніше, намагалися просувати ніколи непопулярні ідеї, які охоплюються концепцією верховенства права. Безумовно, сучасні виклики змінили зміст нашої діяльності, і багато уваги було приділено проблемам воюючого Сходу та Криму. Але ми не полишали поза увагою і свої традиційні теми.

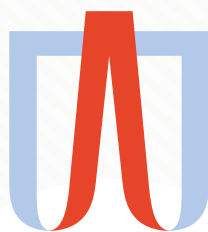
УГСПЛ продовжувала свою роботу, виходячи з розуміння, що тільки всеосяжні та узгоджені дії – аналіз ситуації, юридичні процеси, освіта, адвокатування на національному та міжнародному рівні – можуть зберегти або хоча б уповільнити руйнування того тонкого шару культури поваги до прав людини, який, власне, і надає змісту боротьбі, яку веде Україна на багатьох напрямках.

Щоб мати можливість працювати з новими викликами і не втратити традиційні для нас напрямки роботи, ми були змушені організувати діяльність Спілки таким чином, щоб зробити її більш ефективною, більш помітною за своїми результатами. Це потребувало значної внутрішньої перебудови методів організації роботи, зміни парадигм діяльності, великих зусиль від працівників організації.

Ми вдячні багатьом партнерами – неурядовим організаціям, державним структурам, експертам, адвокатам та громадським діячам за співпрацю і допомогу у втіленні багатьох проектів і ідей в життя.

ТОЧКИ ФОКУСУ

- #Права внутрішньо переміщених осіб
- #Перехідне правосуддя та примирення
- #Міжнародне гуманітарне право
- #Права військовослужбовців і військовозобов'язаних
- #Злочини на ґрунті ненависті
- #Права людей з інвалідністю
- #Розвиток освітніх технологій
- #Розслідування подій Євромайдану
- #Документування порушень прав людини
- #Права людини в формальній освіті
- #Право знати свої права
- #Відповідальність за воєнні злочини
- #Безоплатна правова допомога
- #Мова ворожнечі
- #Правозахисна паспортизація областей
- #Посилення правової спроможності людей
- #Захист жертв окупаційної політики в Криму
- #Війна і права людини
- #Права людей з психічними розладами
- #Розвиток громадської активності
- #Люстраційне законодавство
- #Право власності в зоні АТО
- #Право та екологія
- #Права волонтерів
- #Міграційне законодавство
- #Право на свободу
- #Права ЛГБТ
- #Права дитини
- #Права меншин
- #«В'язні Кремля»
- #Історична пам'ять
- #Декомунізація
- #Римський статут
- #Діти і війна
- #Протидія корупції
- #Дискримінація
- #Пенітенціарна система
- #Довічне ув'язнення
- #Полонені
- #Освіта для мешканців окупованих територій
- #Захист потерпілих від АТО
- #Незалежний і справедливий суд
- #Загрозливі тенденції в адвокатурі
- #Рабська праця в колоніях
- #Виконання рішень міжнародних органів
- #Національна стратегія з прав людини
- #Домашнє та гендерно-обумовлене насильство
- #Підвищення кваліфікації правників

УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНЬСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Цього року Спілка організувала правову допомогу у більш ніж 140 стратегічних справах. **Юристи Спілки виграли 11 справ в Європейському суді**

Центр стратегічних справ здійснював кілька програм, пов'язаних із правовою допомогою жертвам збройного конфлікту на сході України:

- ▶ допомога особам, які потрапили в полон на сході України. Було подано 98 заяв до Європейського суду зі скаргами на катування, свавільне позбавлення волі та відсутність ефективних засобів правового захисту. До 44 раніше поданих заяв були надані нові матеріали (проект Prisoners of War UA).
- ▶ допомога тим, хто отримав ушкодження здоров'я внаслідок бойових дій на сході України, та родичам загиблих. Було подано 72 скарги до Європейського суду, ще по 7 справах продовжується робота на національному рівні. Загалом правову допомогу отримали 113 осіб.
- ▶ розпочатий захист майнових інтересів постраждалих внаслідок бойових дій. Було надано правову допомогу 63 особам. До Європейського суду було направлено 28 скарг (частина з яких – колективні). Юристами та експертами Центру було підготовлено інструкцію із захисту права власності осіб, які постраждали під час бойових дій на сході України, що містить детальний алгоритм та типові документи.

УГСПЛ також надає правову допомогу у справі про загибель 49 військових внаслідок збиття воєнізованими формуваннями так званої ЛНР українського транспортного літака ІЛ-76. У межах роботи над цими справами було проведено робочі зустрічі та прес-конференції, подано заяви до Європейського суду.

Спілка продовжила захищати права осіб, які знаходяться на окупованій території Криму. До Європейського суду подано 10 скарг, які стосуються порушення права на мирні зібрання, права на свободу слова, переслідування за проукраїнські погляди тощо. Зокрема,

у справі щодо заборони Росією в'їзду до Криму представникові Меджлісу кримськотатарського народу Ісмету Юкселю, заборона була оскаржена юристами у суді. Зараз юристами Центру готується подання до Європейського суду скарги, у якій порушується питання фактичної депортації заявника, порушення прав власності, втручання в приватне життя та свободу пересування.

У двох «кримських» справах спільними зусиллями юристів вдалося досягти позитивного результату в окупаційних судах на стадії вичерпання засобів правового захисту: двох осіб було виправдано судами апеляційної інстанції та скасовані штрафи, призначені їм судами першої інстанції.

ЮРИСТАМИ ВИГРАНО 11 СУДОВИХ СПРАВ В ЄВРОСУДІ:

- ✌ СПРАВА **КОТІЙ** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **КУЛИК** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **КУЩ** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **КИРПИЧЕНКО** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **ЯРЕМЕНКО** проти УКРАЇНИ (№2)
- ✌ СПРАВА **ЛУЦЕНКО** проти УКРАЇНИ (№2)
- ✌ СПРАВА **ТЕМЧЕНКО** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **БАРИШЕВСЬКИЙ** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **САВІНОВ** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **ОГОРОДНИК** проти УКРАЇНИ
- ✌ СПРАВА **ЯКОВЕНКО** проти УКРАЇНИ

Також Спілка надає правову та експертну допомогу у «справі 26 лютого» про кримінальне переслідування російською владою Ахтема Чийгоза та інших учасників мирного мітингу, який відбувся 26 лютого 2014 року під стінами Верховної Ради АРК на підтримку цілісності України. Готується скарга стосовно порушення статей 5, 11 та 18 ЄКПЛ у зв'язку з незаконним позбавленням волі Ахтема Чийгоза через його політичну діяльність та публічну позицію щодо цілісності України.

Через свій Центр Спілка також надавала допомогу в деяких «в'язнів Кремля», зокрема у так званій «Чеченській справі», яка стосується українців Клиха та Карпюка. Йдеться, зокрема, про порушення права на адвоката, ненадання медичної допомоги та незаконне позбавлення волі.

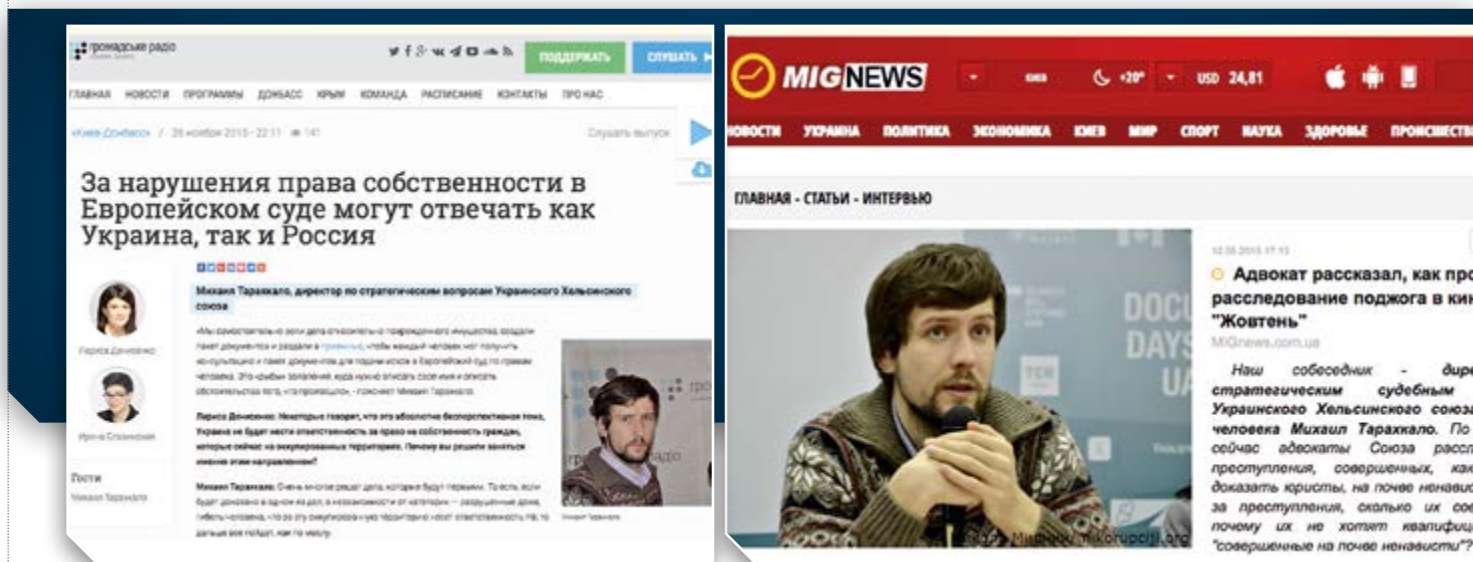
Спілка надала допомогу в 6 справах, що стосуються захисту прав внутрішньо переміщених осіб. У двох справах вдалося досягти позитивного результату на національному рівні та змінити правозастосовну практику в питаннях щодо оформлення та виплати соціальної допомоги по догляду за дитиною при неможливості отримати оригінали документів з непідконтрольної території. Ще в двох справах було направлено скарги до Європейського суду з прав людини з обґрунтуванням порушення Україною права на доступ до суду через відмову судів розглядати справи, матеріали яких залишилися на непідконтрольній території.

Також Спілка продовжила роботу в справі щодо визнання недійсною постанови № 699 Національного банку України, яка прирівнює кримчан до нерезидентів.

Центр стратегічного судового захисту Спілки звернув увагу на хвилю смертей на території військових частин, в яких правоохоронні органи відмовляються проводити належне

розслідування. Центр підготував скарги до Генеральної прокуратури України і підготував матеріали для заяви до Європейського суду. Було виявлено одну з основних причин проблеми – відсутність уповноваженого органу для розслідування подібних злочинів, що було відзначено в звіті «Права людини в Україні – 2015».

Центр підтримав ряд справ, пов'язаних із захистом прав дітей, осіб похилого віку та інших вразливих верств населення: захист пенсіонерів від свавілля банків, захист прав дітей та їх батьків на проживання однією родиною, захист прав засуджених та захист населення від свавільних забудов.

У більшості справ вдалося досягти значних успіхів на національному рівні. За нашої підтримки вдалося запобігти переміщенню дітей громадянки України до дитячого притулку в Польщі. Вдалося зламати негативну практику щодо порушення права вдів чорнобильців на пенсію. А також було отримано в першій інстанції позитивне рішення у справі проти Ощадбанку, працівники якого обкрадали клієнтів.

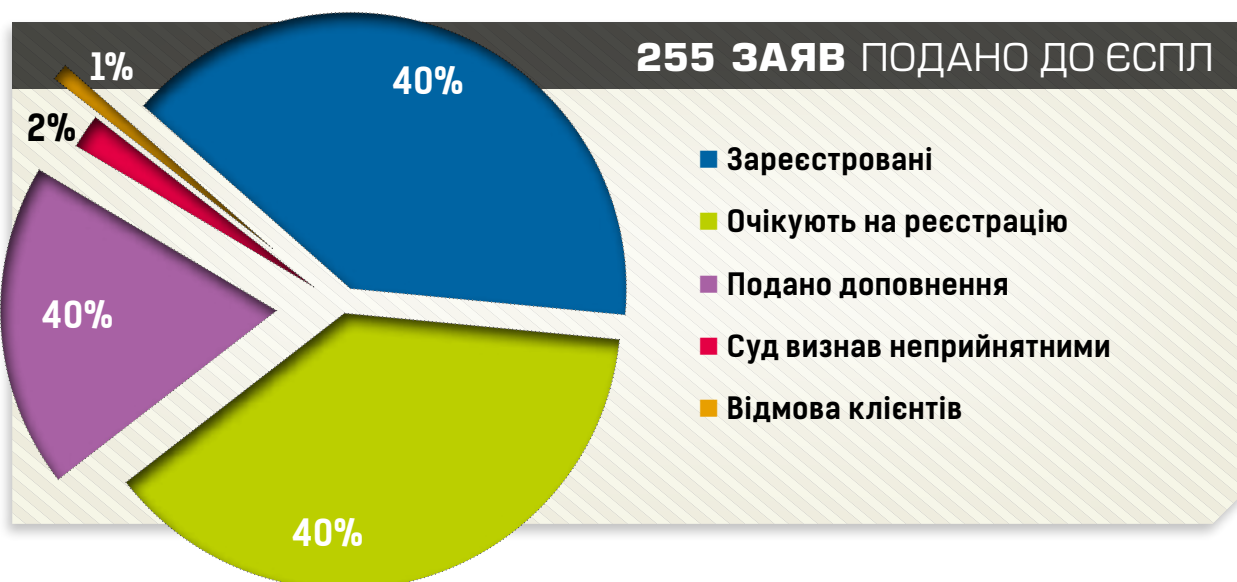
Центр також розпочав боротьбу з рабською працею в колоніях. Було проведено значну аналітичну та юридичну роботу, результатом якої стала підготовка скарг до Європейського суду. Юристи Центру також подали скаргу до Генеральної прокуратури, вимагаючи розслідування використання рабської праці в Білоцерківській виправній колонії.

Триває робота Центру у справах, за якими в попередні роки було направлено скарги до Європейського суду. Загалом за 2015 рік було підготовлено та подано 7 відповідей на зауваження Уряду в межах процедури комунікації по справах.

Цього ж року Європейський суд передав на комунікацію урядам України та Російської Федерації об'єднану справу щодо викрадень, катувань та вбивств людей на Донбасі, у якій вперше порушується питання про відповідальність Росії за дії воєнізованих формувань так званих ЛНР/ДНР в зоні АТО. Трьох заявників представляють в Суді юристи Центру.

Також Європейський суд передав на комунікацію справу стосовно подій на Майдані Незалежності в Києві у 2013-2014 роках за заявами 33 громадян України щодо побиття та незаконного затримання протестувальників. Свого часу УГСПЛ підтримала на національному рівні 21 справу та подала 8 скарг до Європейського суду. Центр контактує з адвокатами та організаціями, які залучені до цих справ, для опрацювання спільної правової позиції у вказаних справах.

У червні 2015 року Європейський суд виніс рішення у нашій справі «Руслан Яковенко проти України», яка є важливим прецедентом для судової системи України: вперше Європейський суд з прав людини прийняв рішення, у якому визнано порушення Україною права на оскарження рішення в кримінальній справі. Європейський суд з прав людини звер-

нув увагу на існуючу гостру проблему позбавлення права засуджених осіб на оскарження вироку в кримінальних справах через маніпуляції національних судів.

Значним досягненням є успіх у драматичній історії зі справою Яременка, що тривала з 2001 року. Лише внаслідок другого рішення Європейського суду у його справі («Яременко проти України (№ 2)») Верховний Суд скасував вирок, що ґрунтувався на незаконно отриманих доказах, і направив справу на новий судовий розгляд у суд першої інстанції.

Також юристи Центру направили 13 подань до Комітету Міністрів Ради Європи щодо виконання Україною рішень Європейського суду, в яких висвітлили реальний стан виконання та надали своє бачення необхідних заходів. На вказані подання Урядом України було надано відповідь та по декількох справах подано План дій.

За участі представників громадських організацій та державних структур було проведено круглий стіл з виконання рішень Європейського суду. Було висвітлено широке коло проблем в цій сфері, а також запропоновані шляхи їх вирішення. На основі подання у справі «Чанєв проти України» було розроблено законопроект стосовно вдосконалення законодавства щодо тримання під вартою.

Юристи центру Центру, на запит Конституційного Суду, підготували експертні висновки стосовно відповідності Конституції та нормам міжнародного права окремих норм Закону «Про очищення влади» та положень статті 13 Закону України «Про психіатричну допомогу».

Співпраця із Системою безоплатної правової допомоги в Україні

УГСПЛ продовжує плідно співпрацювати із Координаційним центром з надання правової допомоги. Зокрема юристи Центру стратегічних справ УГСПЛ щомісячно спільно готують статті та замітки до Інформаційного дайджесту системи безоплатної правової допомоги в Україні за назвою «Європейська практика правового захисту». Усі ці статті публікуються на сайтах: legallaid.gov.ua та precedent.in.ua.

Європейська практика правового захисту*

***Розділ підготовлено у співпраці із Українською Гельсінською спілкою з прав людини**

Олена Соложнікова, адвокат, юрист Фонду стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини, редактор та аналітик сайту precedent.in.ua

Чи є перемогою в справі рішення Європейського суду з прав людини?

Так, що ж робити після отримання рішення Європейського суду з прав людини (далі – Європейського суду)? Продовжувати відстоювання своїх прав за національною процедурою, чи зупинитися після отримання від держави справедливої фінансової сатисфакції в очікуванні, що вона самостійно якось змінить законодавство, поліпшить систему в цілому, а потім покращення прийде і у конкретну справу? У ході роздумів над цими питаннями заявник або адвокат, чи представник в його інтересах, можуть зітнутися з дилемою, яку можна ніколи і не розв'язати. Або залутатися у суперечливих положеннях чинного законодавства, «махнувши рукою» та очікувати коли запанує нарешті порядок в державі, зокрема, запрацює належним чином виконавче провадження. Як варіант, можна спробувати відштовхуватися від судової практики Європейського суду та національних судів, створюючи нові українські прецеденти та змінювати країну за країною таким чином правову систему із середини адвокатськими руками задля недопущення ламання усього грубими руками революційних ідей одного дня.

Адвокат Олена Соложнікова

**БЕЗОПЛАТНА
ПРАВОВА
ДОПОМОГА**

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

FIFTH SECTION

CASE OF SAVINOV v. UKRAINE

(Application no. 5212/13)

Сайт PRECEDENT UA

Сайт є зручним інструментом для адвокатів, суддів, правників іншої спеціалізації, викладачів і студентів (precedent.in.ua). Сайт містить постійно оновлювані огляди рішень Європейського суду прав людини та інших міжнародних органів, повнотекстові переклади вибраних рішень, аналітичні матеріали, інформацію про справи, які ведуться Центром стратегічних справ УГСПЛ та нашими партнерами.

Цього року Спілка вдосконалила роботу сайту:

- ▶ додана зручна навігація не лише по сайту, але і по окремим сторінкам;
- ▶ додані короткі анотації до всіх перекладів рішень ЄСПЛ разом із перекладом;
- ▶ опубліковані огляди всіх рішень ЄСПЛ проти Польщі та проти Росії за 2014 рік. Зокрема, огляди рішень проти Росії презентовано на прес-конференції в грудні 2015 року;
- ▶ вперше опубліковані огляди рішень Комітетів ООН з прав людини проти України;
- ▶ додана рубрика «ООН-інформ: календар діяльності Організації Об'єднаних Націй в сфері прав человека»;
- ▶ розпочата публікація коротких заміток про всі поточні рішення ЄСПЛ;
- ▶ розпочата серія історій успіху випускників міжнародного Дистанційного курсу навчання адвокатів правам людини (проводиться у співпраці з Мережею Домів прав людини) (опубліковано 13 історій);
- ▶ створена twitter-стрічка і запроваджена twitter-трансляція про поточні події у стратегічних справах;
- ▶ розпочата серія судових репортажів про стратегічних справи Спілки, які стають матеріалом для публікацій в інших ЗМІ.

ПЛАТФОРМА СТРАТЕГІЧНОГО СУДОВОГО ЗАХИСТУ

ПРО ПЛАТФОРМУ
ЧЛЕНИ ПЛАТФОРМИ
УСПІШНІ СПРАВИ

ПОДІЇ
ЗМІ ПРО НАС
ФОРУМ

ПАРТНЕРИ
КОНТАКТИ

пошук...

ПОТОЧНІ СТРАТЕГІЧНІ СПРАВИ УЧАСНИКІВ ПЛАТФОРМИ

- РІШЕННЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
- РІШЕННЯ ІНШИХ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІВ
- РІШЕННЯ НАЦІОНАЛЬНИХ СУДІВ
- ВИКОНАННЯ РІШЕНЬ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІВ
- ОГЛЯД РІШЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ
- КРИМ

ЯК ЗВЕРНУТИСЯ ДО ПЛАТФОРМИ
для адвокатів | для громадських організацій | для донорів

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ЗВЕРНЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ

ПРАКТИЧНІ ПОРАДИ ЩОДО ЗВЕРНЕННЯ В ІНШІ МІЖНАРОДНІ ОРГАНИ

ПЛАТФОРМА В СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

СТРАТЕГИЧЕСКИЕ СУДЕБНЫЕ ДЕЛА, КОТОРЫЕ МЕНЯЮТ УКРАИНУ

- ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД: ОБЗОР РЕШЕНИЙ БОЛЬШОЙ ПАЛАТЫ ЗА 2014 ГОД
- ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД: ОБЗОР РЕШЕНИЙ В ОТНОШЕНИИ УКРАИНЫ ЗА 2014 ГОД
- ЕВРОПЕЙСКИЙ СУД: ОБЗОР РЕШЕНИЙ БОЛЬШОЙ ПАЛАТЫ ЗА 2015 ГОД
- ЗБІРКА "СУДОВІ СПРАВИ, ЯКІ ЗМІНЮЮТЬ УКРАЇНУ". ЧАСТИНА ДРУГА
- ІНСТРУКЦІЯ ЩОДО ЗАХИСТУ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ ПРАВА ВЛАСНОСТІ ТА ПРАВА НА ПОВАГУ ДО ЖИТЛА, ПОРУШЕНИХ ПІД ЧАС ПОДІЙ В ЗОНІ АТО

Полонені правосуддя

- Віктор Шітка - 1826 днів
- Олександр Бугутовенко - 1826 днів
- Дмитро Шабельник - 2706 днів

04.05.2016

Обновлен "ООН-информ: календарь деятельности Организации Объединённых

Tweets by @PrecedentUA

PrecedentUA

Була відновлена співпраця сайту із сайтом Європейського суду з прав людини. Загалом за рік на сайті ЄСПЛ було виставлено 17 перекладів Спілки. Портал Європейського суду hudoc.echr.coe.int відсилає до сайту PRECEDENT UA за інформацією про роботу Суду українською і російською мовами.

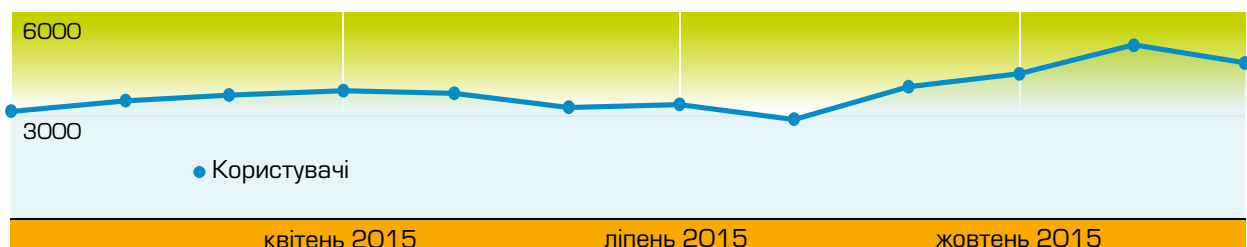
Робота над сайтом була інтегрована і синхронізована із Facebook-сторінкою Центру стратегічних справ.

За рік на сайті precedent.in.ua опубліковано:

- ▶ 32 аналітичні статті різної тематики: щодо захисту прав ВПО, засуджених та осіб, які утримуються в психіатричних закладах, щодо виконання рішень Європейського суду тощо;
- ▶ 67 повнотекстових перекладів рішень міжнародних органів у зручному для навігації форматі;
- ▶ замітки щодо приблизно 400 рішень Європейського суду;
- ▶ огляди близько 200 рішень Європейського суду.

Сайт став більш графічно наповненим. Була розроблена нова структура та дизайн сайту. Запуск нової версії сайту заплановано на початок 2016 року.

Завдяки злагодженій роботі команди Спілки у 2015 році кількість відвідувачів сайту зросла до 40 000.

МЕРЕЖА ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ

Мережа громадських приймалень об'єднує ресурси багатьох організацій – членів УГСПЛ. Діяльність мережі спрямована на допомогу людям у захисті їх прав та досягненні позитивних змін у галузі прав людини в Україні. Особлива увага приділяється справам, де порушуються права людини у відносинах із різними іпостасями держави: від Пенсійного фонду чи органів соціального захисту до Уряду. Саме в цих справах людина часто зустрічає найбільше перешкод у захисті своїх прав і залишається один на один із проблемою.

На сьогодні мережа відіграє ключову роль у наданні безоплатної правової допомоги населенню України. Часто звернення до приймалень є фактично єдиною можливістю для людини (незалежно від її статусу чи професії) отримати фахову правову допомогу.

Цього року потужність мережі зростає до історичного максимуму: 26 приймалень по всій Україні робили все можливе, щоб забезпечити доступ до безоплатної правової допомоги. За рік мережа надала таку допомогу понад 30 тисячам людей.

Серед міст, якими представлена мережа, – Херсон, Харків, Чернігів, Кіровоград, Львів, Миколаїв, Северодонецьк (Луганська обл.), Хмельницький, Тернопіль, Конотоп (Сумська обл.), Житомир, Дніпропетровськ, Кривий Ріг (Дніпропетровська обл.), Івано-Франківськ, Рівне, Запоріжжя, Ірпінь (Київська обл.), Краматорськ, Слоб'янськ, Красноармійськ, Маріуполь, Артемівськ (Донецька обл.), Одеса та Київ.

Викликом для мережі став величезний потік людей із неймовірним спектром правових проблем, що виникли внаслідок збройного конфлікту на сході. Тому одним із пріоритетів діяльності цього року стала правова та інформаційна допомога переселенцям, військовослужбовцям та жертвам порушень прав людини на сході.

У більшості приймалень були виділені окремі юристи, які спеціалізувалися на допомозі переселенцям як в самій приймальні, так і під час щотижневих виїздів до місць компактного проживання переселенців.

Підготовлені інформаційні матеріали давали можливість донести важливу правову інформацію до більш широкого кола осіб.

Для ефективнішої допомоги військовослужбовцям значна частина приймалень долучила військових юристів. Також мережа почала активну співпрацю з організацією «Юридична сотня», яка спеціалізується на правовій допомозі військовослужбовцям та забезпечує функціонування «гарячої лінії» з цих питань. Більше того, цього року юристи приймалень стали ключовими партнерами «Юридичної сотні» у більшості областей України.

Мережа також сприяла становленню ефективної державної системи безоплатної правової допомоги, розвиваючи співпрацю із Координаційним центром з надання правової допомоги та місцевими центрами. Завдяки такій співпраці приймальні змогли допомогти тим людям, які не мали можливості отримати подібну допомогу в державних центрах. З іншого боку, до цих державних центрів були направлені справи, в яких громадські приймальні не мали можливості представляти інтереси людей у судах.

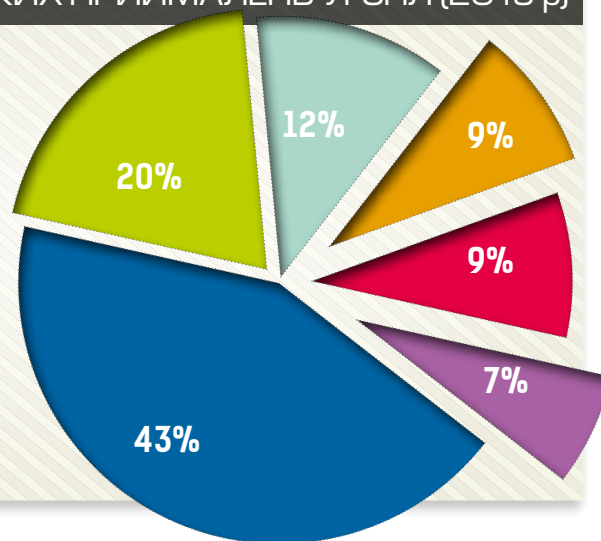
Громадські приймальні стали місцевими опорними пунктами для діяльності Центру документування. Діяльність із документування порушень прав людини дозволяє зібрати до купи картину грубих порушень. Зібрана приймальнями інформація дозволяє отримати доказову базу для доведення фактів військових та інших злочинів, а також іноземного військового втручання на території України.

Крім того, громадські приймальні УГСПЛ часто стають центрами прав людини в своїх регіонах та відіграють важливу роль у діяльності місцевої громади, в тому числі завдяки регулярному проведенню інформаційно-просвітницьких заходів. Наприклад, 2015 року було організовано понад 200 заходів, присвячених правам людини. Це дало можливість донести інформацію щодо захисту прав людини до великої кількості людей в Україні.

Більше інформації про мережу приймалень та її регіональне покриття за посиланням (helsinki.org.ua/advice-centres).

ТЕМИ СКАРГ У МЕРЕЖІ ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ УГСПЛ (2015 р)

- цивільне право (спадкування, земельні, майнові питання тощо)
- соціальне забезпечення
- житлове законодавство
- трудове право
- кримінальне право
- Інші питання

УСПІШНІ ІСТОРІЇ ГРОМАДСЬКИХ ПРИЙМАЛЕНЬ

Бійці АТО розірвали контракти з військовою частиною, які було укладено зі значними порушеннями

Рівненський військкомат уклав контракт про проходження військової служби з військовослужбовцями на 1 місяць. Але військовослужбовці провели у зоні АТО півтора року, оскільки керівництво військової частини відмовляло в демобілізації.

За допомогою Рівненської приймальні один з військовослужбовців подав адміністративний позов до суду. Суд зобов'язав військовою частину припинити відповідний контракт, оскільки контракт укладений на 1 місяць і законодавством встановлено чіткий порядок продовження контракту. Будь-які зміни мають відбуватися за письмовою згодою сторін та оформлятися відповідним наказом командира військової частини, чого не було зроблено.

Жінка, яка народила в Криму, змогла зареєструвати дитину в Україні

Жителька Горлівки народила дитину в Криму, коли півострів вже знаходився під окупацією, тому мала медичне свідоцтво про народження дитини, видане кримською окупаційною владою. Після народження дитини жінка переїхала до Львова і звернулася за отриманням свідоцтва про народження в українські органи влади.

За сприяння Львівської приймальні була подана апеляційна скарга, яка посилалась на порушення права на повагу до приватного і сімейного життя, права на ім'я та соціальний захист, а також гарантій забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб. Аргументи були переконливими, і апеляційний суд Львівської області зобов'язав відповідні органи зареєструвати дитину, яка народилась в окупованому Криму, та видати свідоцтво про народження дитини українського зразка.

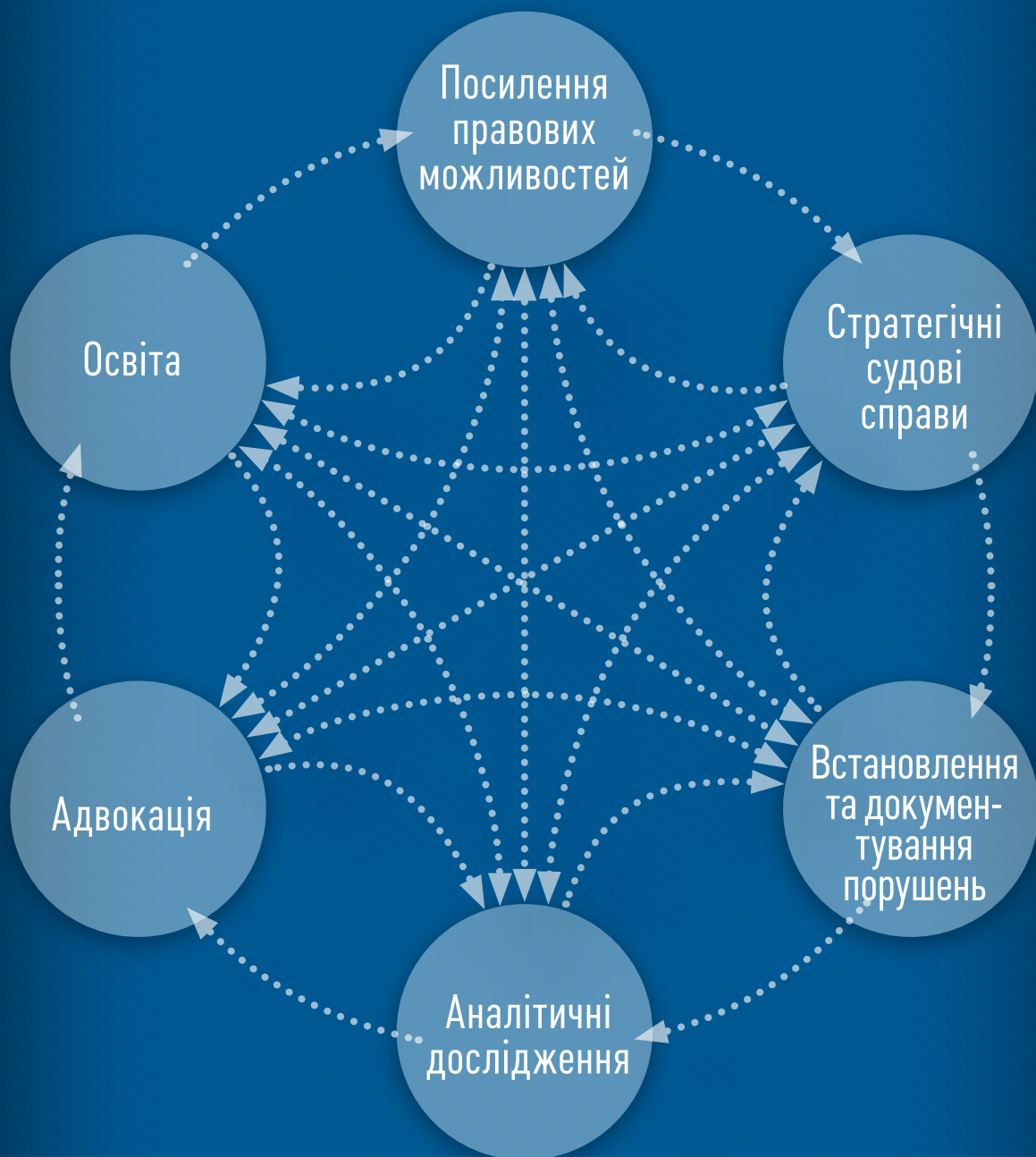
Отримання виплат для ВПО за довіреністю

Через збройний конфлікт на сході В. з неповнолітньою онукою змушені були виїхати на Хмельниччину, а батьки дівчини залишилися в Донецьку. Онуці, внутрішньо переміщеній особі, було відмовлено у виплаті адресної допомоги на тій підставі, що гроші від імені дитини мають право отримувати лише її законні представники, тобто батьки, але не бабуся, незважаючи на те, що вона мала довіреність від матері.

За сприяння Хмельницької громадської приймальні було підготовлено звернення до Хмельницького Управління праці та соціального захисту населення. Управління видало нову довіреність, в якій чітко було зазначено, що бабуся дитини уповноважена представляти інтереси онуки та отримувати щомісячну адресну допомогу внутрішньо переміщеним особам. Після чого дівчинка почала регулярно отримувати щомісячну грошову допомогу.

СХЕМА ВЗАЄМОДІЇ ПІДРОЗДІЛІВ УГСПЛ

АНАЛІТИЧНА І АДВОКАЦІЙНА РОБОТА

Однім з завдань Співки цього року була інтеграція адвокаційних кампаній з аналітичною роботою, документуванням та юридичними діями, і перетворення їх на системну діяльність з різноманітними стратегіями та інструментами впливу. УГСПЛ розширила сферу своєї діяльності, намагаючись швидко і системно реагувати на загрози правам людини.

ГОЛОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ КАМПАНІЙ

- ▶ **ПРИЙНЯТО** закон 1660-д «Щодо забезпечення діяльності Національного антикорупційного бюро та Національного агентства з питань запобігання корупції» з поправками від УГСПЛ.
- ▶ **РЕКОМЕНДАЦІЇ** УГСПЛ прийняті в плані дій Коаліційної угоди.
- ▶ **ЗАБЛОКОВАНО** парламентську ініціативу щодо скасування застави для підозрюваних в корупції (законопроект 3066).
- ▶ **ПРИЙНЯТО** закон 2166 «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб»
- ▶ **УГСПЛ ВІДІГРАЛА** ключову роль у створенні та затвердженні Національної стратегії з прав людини та Плану дій.

АДВОКАЦІЯ

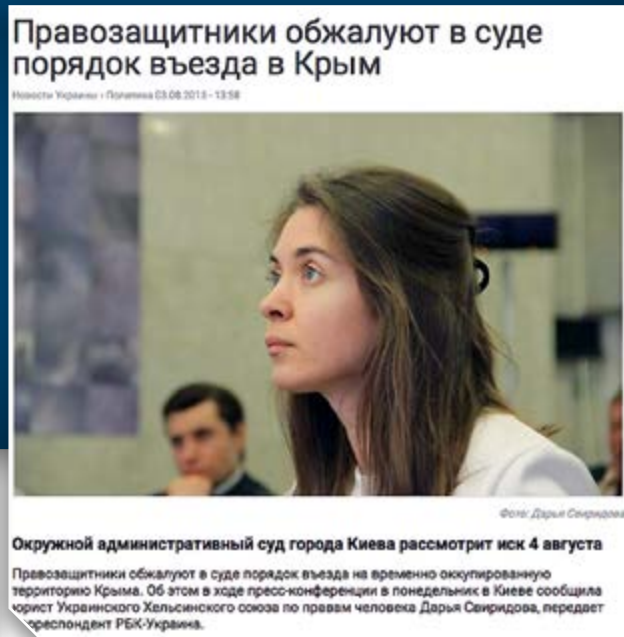
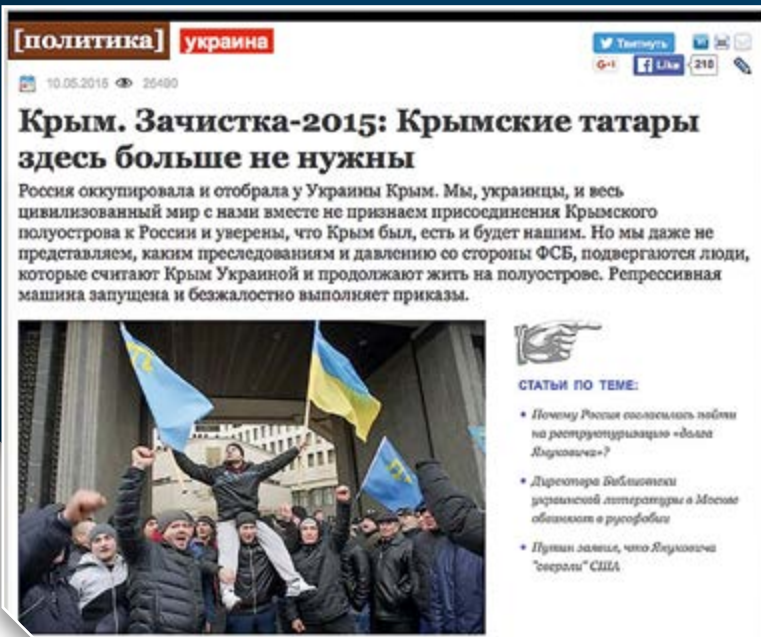
Загалом у 2015 році Співкою було проведено 34 адвокаційні кампанії. Серед них можна відзначити:

Висвітлення порушень прав людини в окупованому Криму.

Створення атмосфери страху та безпорадності, придушення інакодумства, брутальні порушення прав і свобод, підміна загальнолюдських цінностей доктриною «русского мира» – ось коротка характеристика політики РФ в окупованому Криму. Діяльність Співки була зосереджена на документуванні воєнних злочинів та порушень прав людини та воєнних злочинів, інформуванні світової спільноти та української громадськості про політичні переслідування й порушення прав людини в окупованому Криму, нагадуванні у справі необхідності ефективно захищати своїх громадян, фіксуючи інформацію та розслідуючи злочини.

В цій діяльності Співка переслідувала кілька цілей:

1. Інформування української громадськості та світової спільноти про стан прав людини в окупованому Криму;
2. Підтримання інтересу міжнародної спільноти до проблеми окупації Криму;
3. Продовження санкцій проти РФ;
4. Захист та відновлення прав жертв порушень прав людини.

Групою експертів систематично видається аналітичний огляд «Крим без правил». Кожен огляд має тематичний характер і включає аналіз ситуації з погляду міжнародних актів та стандартів, що стосуються вибраної тематики, законодавство, прийняте щодо Криму Україною, Російською Федерацією і окупаційною владою Криму та Севастополя. Огляди також містять аналіз перспектив потенційних або вже поданих скарг до Європейського суду з прав людини або інших міжнародних органів із захисту прав людини. Над оглядами працює команда експертів УГСПЛ, Регіонального центру прав людини (rchr.org.ua), Інституту міжнародних відносин Київського національного університету ім. Тараса Шевченка (iir.edu.ua), Української асоціації міжнародного права (uail.com.ua) та експертно-аналітичної групи CHROT.

До того також разом із партнерськими організаціями був виданий аналітичний звіт «Півострів страху: хроніка окупації та порушення прав людини в Криму». На підставі фактів і документів звіт описує основні порушення прав людини та дає уявлення про існуючу систему політичних переслідувань.

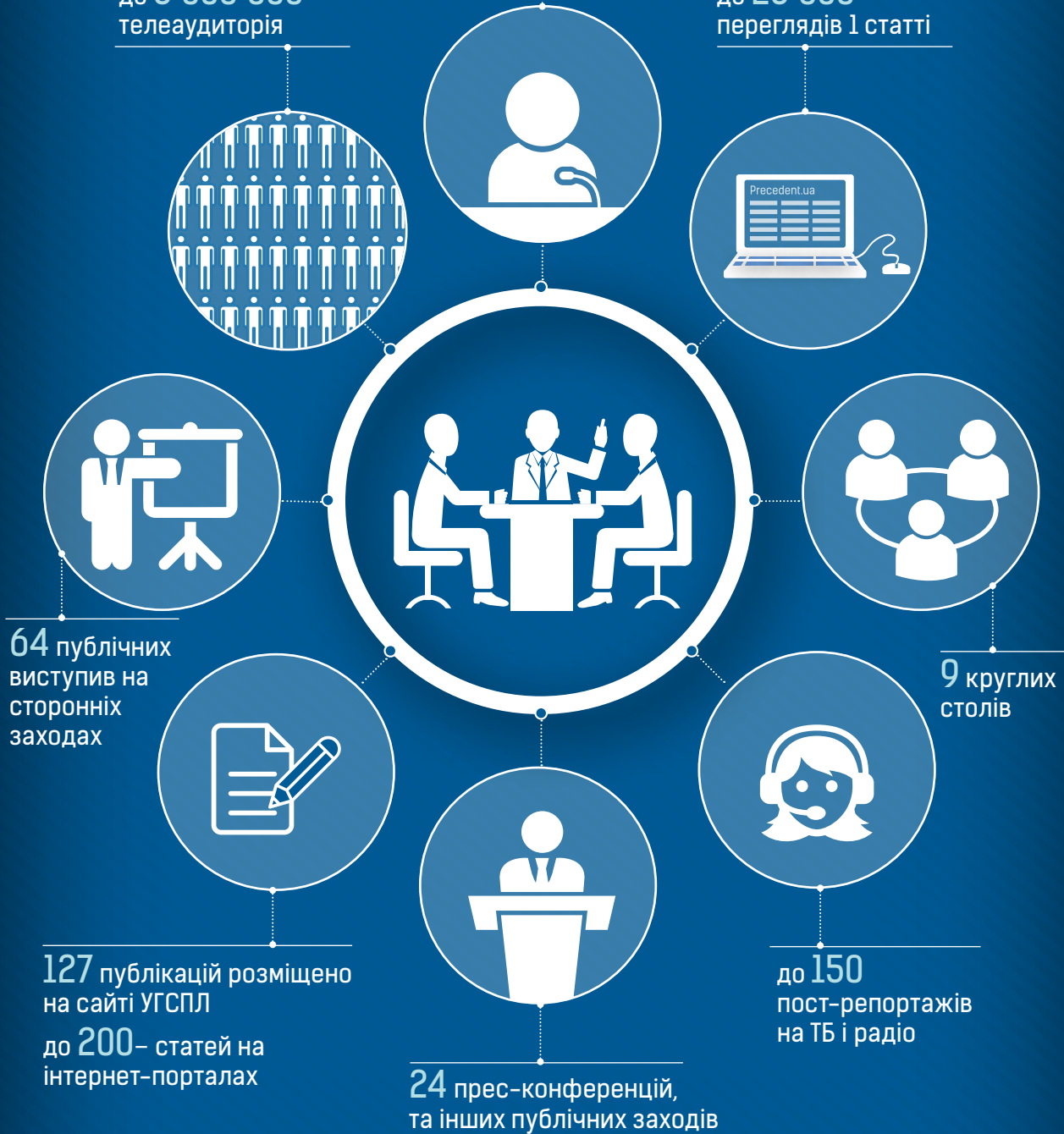
Співка активно сприяла створенню необхідного контенту на телебаченні, появі низки ексклюзивних інтерв'ю з експертами Співки та іншим експертами на ці теми: наприклад, інтерв'ю

РОБОТА ЗІ ЗМІ

180 ексклюзивних інтерв'ю на ТБ, радіо, для інтернет-порталів, газет і журналів та розміщення авторських статей

до **5 000 000** – телеаудиторія

до **25 000** – переглядів 1 статті

Рефата Чубарова на 5 каналі, 3 телевізійних інтерв'ю з адвокатом Дмитром Сотніковим у справі Костенка, дві телевізійні передачі «Сенсації України» про проблеми з правами людини в окупованому Криму, що вийшли в прайм-тайм, цикл передач на каналах Чорноморська ТБ, Соціальна країна та Крим Реалії, які мають значну аудиторію в самому Криму. Загалом в межах кампанії було проведено 68 ексклюзивних інтерв'ю та публікацій, що дозволило охопити багатомільйонну аудиторію. Також УГСПЛ була організатором та учасником 21 публічного заходу за даною темою.

День Криму в ПАРЕ. Спецпроект

30 вересня 2015 року Спілка разом із Постійною делегацією Верховної Ради України в ПАРЕ, Міжнародним фондом «Відродження», Меджлісом кримськотатарського народу провели в стінах Парламентської асамблеї Ради Європи міжнаціональний захід «**День Криму у ПАРЕ**». Захід проводився напередодні святкування 20-ї річниці вступу України до Ради Європи і в ньому взяли участь понад 400 осіб: члени національних делегацій у ПАРЕ, керівники РЄ та секретаріату РЄ та ПАРЕ, судді та працівники ЄСПЛ, дипломати, представники міжнародних урядових та неурядових організацій, українські правозахисники, адвокати, представники Меджлісу кримськотатарського народу.

День Криму об'єднав кілька заходів: круглий стіл на тему «Права людини в окупованому Криму», присвячений питанням політичних переслідувань в окупованому Криму та порушенням прав кримськотатарського народу; міжнародним механізмам захисту прав людини в окупованому Криму.

Фотовиставка кримського художника ВАУКУŞ «**Боротьба крізь роки**», на якій були представлені фотографії масових акцій протесту в Москві в 1987 році, куди з'їхалися сотні кримських татар, щоб заявити про себе і вимагати повернення народу на історичну батьківщину. На сучасних фотографіях змальовується життя кримських татар після повернення до Криму та події 2014 року, народ опинився в окупації.

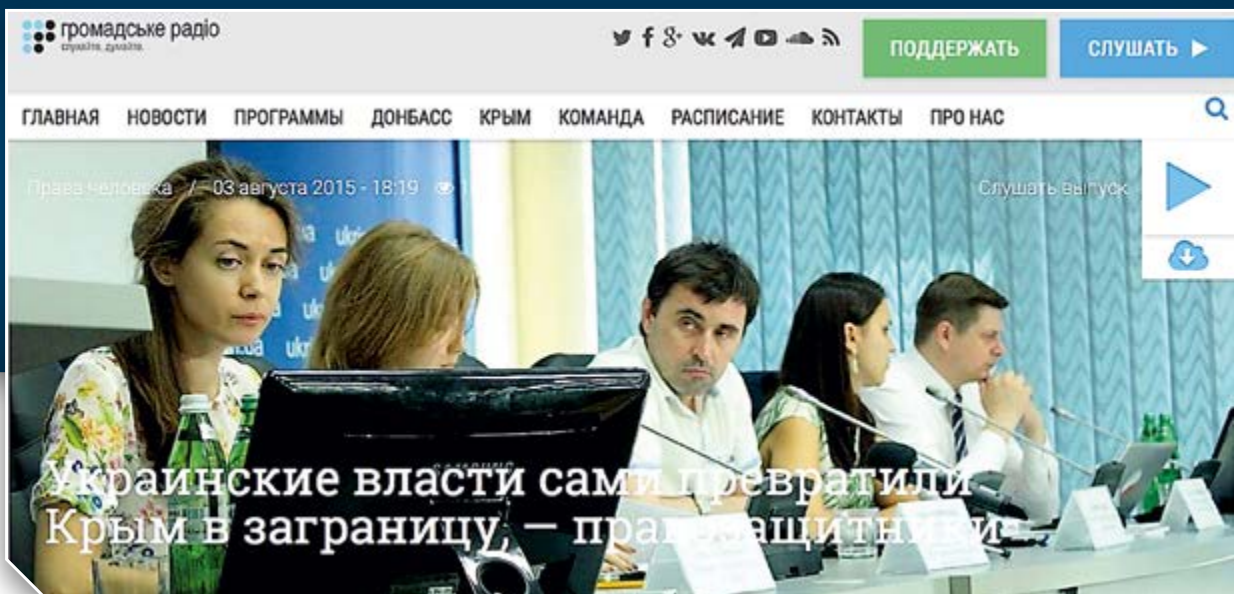
«Кримський вечір», на якому переплітались виступи музикантів проекту «Мистецтво толерантності», виставка художника Рустема Скибіна «ZINCIR. ЛАНКИ ПАМ'ЯТІ» та дегустація кримськотатарської кухні.

На думку народного депутата Георгія Логвинського «**День Криму у ПАРЕ**» безпосередньо вплинув на подовження санкцій щодо постійної делегації РФ в ПАРЕ.

Протидія дискримінації кримчан з боку української влади

Україна продовжувала непослідовну політику щодо Криму. Обмеження свободи пересування та переміщення товарів позбавило людей можливості забрати своє майно з Криму. Особи, зареєстровані в Криму, зазнають дискримінації і обмежень в реалізації своїх прав. Невизнання будь-яких документів, виданих окупаційною владою, спричиняє численні проблеми з доведенням фактів народження, смерті тощо. Держава також демонструє незацікавленість в освітній, науковій та культурній інтеграції мешканців окупованого Криму.

Спілка боролася за скасування дискримінаційних положень законодавства і зміну адміністративної практики стосовно кримчан. За ініціативою УГСПЛ та в результаті об'єднаних зусиль кількох організацій Міністерством юстиції був розроблений законопроект **«Про внесення змін до Цивільного процесуального кодексу України щодо встановлення факту народження або смерті на тимчасово окупованій території України»**, який запровадив судову процедуру реєстрації актів цивільного стану мешканців окупованих територій, який парламент прийняв у першому читанні. Незважаючи на значний поступ у вирішенні цього питання, УГСПЛ продовжує наполягати на запровадженні адміністративної процедури, залишивши судову процедуру для спірних випадків. УГСПЛ розробила власний пакет законопроектів, що регулює відносини України з окупованими територіями АР Крим і м. Севастополь, в якому, зокрема, пропонується адміністративна процедура реєстрації актів цивільного стану.

Внутрішньо переміщені особи

У 2015 році УГСПЛ займалася просуванням двох законопроектів: № 2166 «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб» та № 2167 «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб (щодо компенсації вартості пошкодженого майна)». Домогтися прийняття законопроекту № 2167 не вдалося, оскільки в українського політикуму не знайшлося достатньої політичної волі на такий крок.

Основною метою кампанії було прийняття Закону «Про внесення змін до деяких законів України щодо посилення гарантії дотримання прав і свобод внутрішньо переміщених осіб». Протягом року було проведено 10 прес-конференцій, пікетів, круглих столів та інших заходів, було зроблено 13 ексклюзивних інтерв'ю та публікацій, експерти УГСПЛ проводили активну роботу в Комітеті ВРУ з прав людини, національних меншин та міжнародних відносин, багато кулуарних зустрічей з народними депутатами, членами Уряду та експертами інших неурядових організацій. В результаті закон був прийнятий парламентом 24 грудня 2015 року. Відповідно до цього закону іноземні громадяни та особи без громадянства, які постійно проживають на території України і проживали на тимчасово окупованих територіях, зможуть стати внутрішньо переміщеними особами (ВПО). Українські громадяни, які проживали на тимчасово окупованих територіях до окупації, але не були там зареєстровані, також зможуть протягом 15 діб стати внутрішньо переміщеними особами. На відміну від попереднього порядку довідка ВПО діє безстроково, а не продовжується кожні півроку. Закон також допомагає зареєструватися переселенцям на ринку праці і знайти роботу.

Після ухвалення прогресивного закону УГСПЛ зосередила зусилля на його виконанні компетентними органами, на відповідних підзаконних актах та адміністративній практиці.

Національна стратегія

УГСПЛ та Уповноважений ВРУ з прав людини відіграли значну роль у доопрацюванні Національної стратегії у сфері прав людини та Плану дій на її виконання. Робота над національною стратегією почалась в 2014 році. Спілка двічі зверталася до Президента з пропозицією продовжити строк підготовки Національної стратегії для досягнення більш якісного результату. Разом із офісом Омбудсмена та за участі широкого кола неурядових організацій вдалося розробити та відстояти певні важливі положення, а також досягти певної концептуальної узгодженості Стратегії.

Національна стратегія була затверджена Указом Президента 25 серпня 2015 року.

Спілка і офіс Омбудсмана продовжили співпрацю в опрацюванні плану дій Уряду на виконання Стратегії, який був затверджений Кабінетом Міністрів 23 листопада 2015 року.

У 2015 році до розробки пропозицій до Плану заходів уряду з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року долучилися представники формальної освіти УГСПЛ.

В результаті, низка пропозицій, поданих до профільного розділу, були затверджені у Плані дій. Це – підготовка проекту Загальнодержавної програми з освіти в галузі прав людини, розробка сучасної методологічної бази для курсу «Права людини», впровадження обов'язкового навчання для військовослужбовців із дисциплін «Основи міжнародного гуманітарного права» та «Основи прав людини». Дотримання прав людини у професійній діяльності та базові знання з прав людини увійшли до переліку критеріїв оцінювання в атестації державних службовців та працівників правоохоронних органів.

СПИСОК ЕКСПЕРТНИХ РАД, в яких брали участь співробітники УГСПЛ

1. Конституційна комісія;
2. Експертна рада при Уповноваженому ВРУ з прав людини;
3. Робоча група з розробки Національної стратегії та плану дій;
4. Робоча група з питань ВПО та окупованих територій при Адміністрації Президента України;
5. Робоча група при Комітеті ВР з прав людини національних меншин та міжнаціональних відносин;
6. Експертна рада при Міністерстві юстиції України з прав людини;
7. Координаційна рада при Міністерстві юстиції України з питань окупованих територій;
8. Робоча група при ДМСУ;
9. Робоча група з питань ВПО при Міністерстві соціальної політики;
10. Експертна рада міжфракційної групи ВР з окупованих територій;
11. Експертна рада міжфракційної групи ВР з люстрації;
12. Робоча група з реформи правосуддя в сфері безоплатної правової допомоги;
13. Робоча група при офісі Омбудсмана з розвитку Національного Превентивного Механізму;
14. Робоча група при офісі Омбудсмана з доступу до публічної інформації;
15. Робоча група з захисту прав інвалідів та права на працю.

ДОКУМЕНТУВАННЯ ТА АНАЛІТИКА

Документування воєнних злочинів і порушень прав людини в зоні АТО

Протягом 2015 року Спілка здійснювала регулярні польові місії на схід України для фіксації та аналізу фактів порушення прав людини в ході збройного конфлікту. Було здійснено 20 таких місій.

Створена мережа документаторів: пройшли тренінги близько 60 волонтерів, 20 документаторів громадських приймалень УГСПЛ з 19 міст України, розроблені інструменти для документування порушень прав людини в зоні АТО.

В ході роботи були задокументовані та проаналізовані факти невибіркових обстрілів, незаконних обмежень свободи пересування, гендерно-обумовленого насильства, порушення прав дітей та інші. Результатом аналізу інформації стала доповідь «Приглушені голоси: дотримання права на свободу слова в зоні АТО», презентована в листопаді 2015 року.

У межах Коаліції «Справедливість заради миру на Донбасі» експерти Спілки взяли участь у дослідженні «Ті, що пережили пекло: свідчення жертв про місця незаконного позбавлення волі на Донбасі». Зокрема, ними були розроблені методологія та інструментарій дослідження, підготовлені його окремі розділи та висновки.

Основні проблеми, пов'язані з розслідуванням вбивств та зникнень в зоні АТО, виявлені під час роботи над стратегічними справами, були узагальнені в дослідженні **«Тотальна безкарність у зоні АТО: розслідування вбивств та зникнень»**. Дослідження, яке також містить пропозиції щодо вирішення виявлених проблем, було презентовано в грудні 2015 року.

Для більшої ефективності документування грубих порушень прав людини Спілка розпочала формування Центру документування. Цей національний проект створить постійно оновлювану, захищену та водночас доступну для зацікавлених сторін базу даних про порушення прав людини в зоні збройного конфлікту, в АР Крим та на решті території України. Місією Центру є відновлення достовірної картини подій, що сприятиме відновленню справедливості на принципах правди і покаяння та запобіганню маніпуляціям історією в політичних інтересах.

Передбачається, що вже у 2016 році Центр зможе запропонувати для очевидців та жертв конфлікту такі види допомоги:

- ▶ безоплатні юридичні консультації та доступ до безоплатної правової допомоги, включаючи юридичний супровід справ у суді;
- ▶ можливість зафіксувати свідчення щодо отриманих втрат та збитків у 29 громадських приймальнях УГСПЛ, які працюють у 24 областях України;
- ▶ вирішення проблемних питань громадян за допомогою ресурсів партнерських організацій.

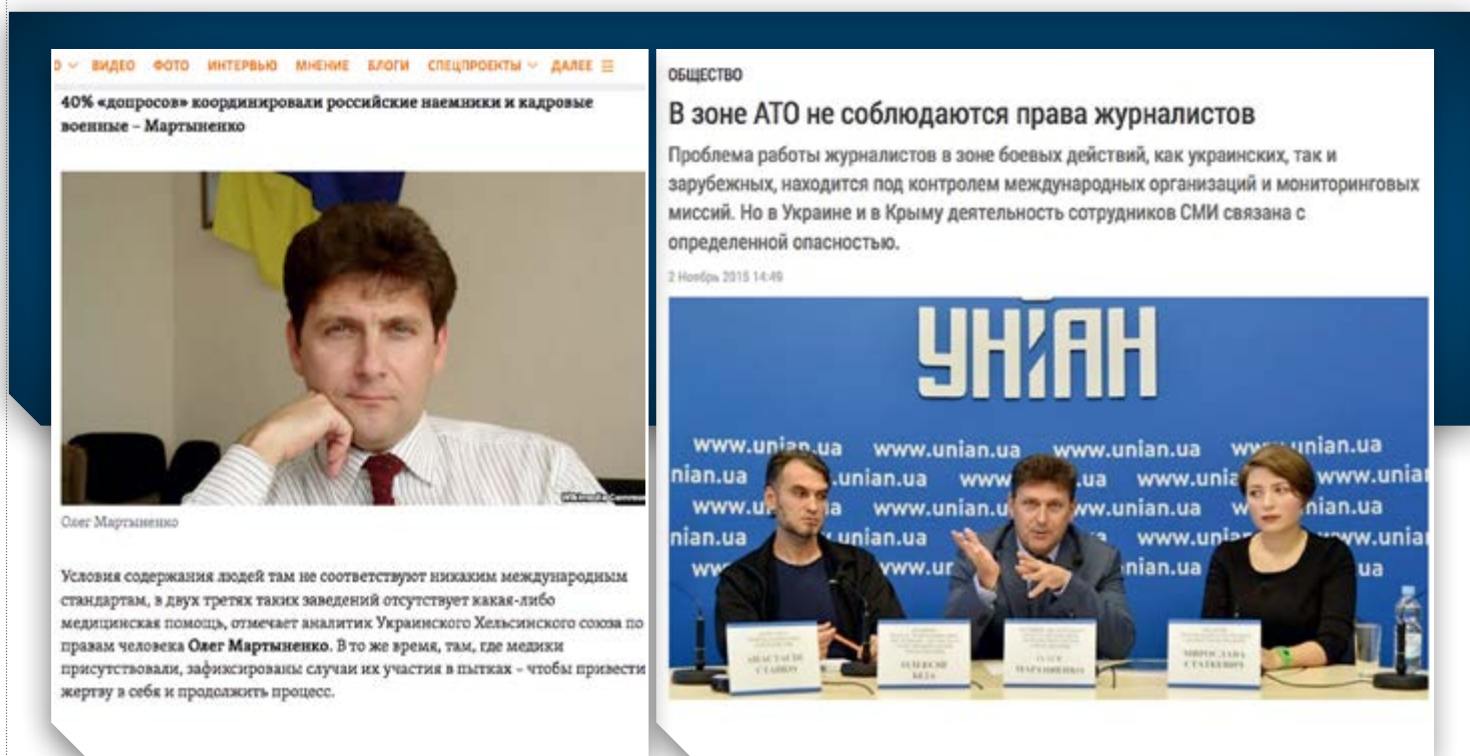
Моніторинг діяльності органів влади щодо виконання міжнародних зобов'язань України

Протягом року аналітичним напрямком УГСПЛ здійснено громадську експертизу діяльності Міністерства соціальної політики та Міністерства охорони здоров'я щодо дотримання прав людини у психоневрологічних інтернатах. Під час дослідження було здійснено виїзди до 4 психоневрологічних закладів для вивчення ситуації на місці. Результати експертизи були викладені в аналітичному звіті «Права осіб із проблемами психічного здоров'я: відповідність національного законодавства міжнародним стандартам. Контекст дотримання прав людини у психоневрологічних інтернатах». Висновки експертів були також обговорені на круглому столі у квітні 2015 року.

Спільно з партнерськими НУО та міжнародними організаціями експерти Співки підготували п'ять альтернативних («тіньових») звітів до міжнародних органів щодо виконання Україною зобов'язань, направлені до:

- ▶ Ради ООН з прав людини в рамках Універсальної періодичної доповіді
- ▶ Комітету ООН з економічних, соціальних та культурних прав
- ▶ Комітету ООН проти катувань
- ▶ Комітету ООН з прав людей з інвалідністю
- ▶ Генеральному секретарю Ради Європи Європейської соціальної хартії (переглянутої) на 2015-2019 рр.

Результати громадської експертизи та альтернативних звітів дозволили узагальнити поточні проблеми державної політики крізь призму людського виміру, що лягло в основу двох аналітичних звітів Співки – піврічного дайджесту та річного звіту «Права людини в Україні 2015».

Підведено проміжні підсумки проекту «Полонені правосуддя», що був запущений восени 2014 року і висвітлює історії людей, які знаходяться в ув'язненні на підставі вироків, визнаних міжнародними органами несправедливими. Було проведено **прес-конференцію в Главкомі** за участі Уповноваженої ВРУ з прав людини Валерії Лутковської та народного депутата Георгія Логвінського. З офісом Омбудсмана досягнута домовленість про спільну розробку і адвокатування проекту закону, який дозволив би переглядати рішення судів на підставі рішень комітетів ООН.

Співпраця з експертами наукових установ та вузів

Спільно із вченими Інституту міжнародних відносин (Київський національний університет ім. Т.Шевченка) була підготовлена доповідь «Війна і права людини». Для обговорення доповіді було проведено серію круглих столів, де обговорювалися проблеми кваліфікації збройного конфлікту на Донбасі та забезпечення прав людини в межах міжнародного права.

Було також проведено дослідження «Проблеми дотримання прав професійних спілок у контексті права на свободу асоціацій», в якому експертами УГСПЛ спільно з ученими харківських та київських вузів були проаналізовані найбільш актуальні питання у сфері діяльності профспілок для подальшого їх вирішення.

Для подальшого розширення співпраці з науковим закладами в листопаді-грудні були підписані угоди про співпрацю з Українським національним педагогічним університетом ім. М.П. Драгоманова, Київським університетом ім. Бориса Грінченка та Національним університетом біоресурсів і природокористування. Попередні домовленості стосувалися стажування студентів у правозахисних організаціях, участі УГСПЛ в організації та проведенні наукових конференцій, спільної розробки навчальних програм, можливості організації навчання з прав людини експертами УГСПЛ.

Застосування практики Європейського суду національними судами

Цього року Спілка провела пілотне дослідження застосування практики Європейського суду у національній судовій практиці, яке вирішене перетворити на щорічне видання. Дослідження проводилося на основі даних Єдиного державного реєстру судових рішень України. В ході дослідження була взята лише частина рішень ЄСПЛ, а саме 67 успішних справ Центру стратегічних судових справ УГСПЛ та Харківської правозахисної групи.

Було вивчено 853 162 судових рішень станом на 3 серпня 2015 року, з яких вибрано 593 судових рішень, де було релевантне застосування вищеназваних 67 рішень ЄСПЛ. Релевантним застосуванням вважалося таке використання рішення ЄСПЛ, що відповідає суті справи, що розглядалася національним судом, та таке, що не викривляє змісту самого рішення ЄСПЛ.

Результати дослідження були викладені у спеціальному виданні. Видання також містить детальні огляди досліджуваних рішень Європейського суду з прав людини, систематизовані відповідно до проблем, та приклади застосування правових позицій ЄСПЛ національними судами.

Видання було надіслано в кожен суд України, вищі навчальні заклади, в яких є юридичні факультети, а також до обласних державних бібліотек. Електронна версія збірки виставлена у вільному доступі на сайті precedent.in.ua.

СПІЛКА Є УЧАСНИКОМ ТАКИХ ПЛАТФОРМ

- ▶ Громадська платформа солідарності <http://civicsolidarity.org/> <https://www.facebook.com/CivicSolidarity>
- ▶ Правозахисний порядок денний (**Human Rights Agenda**)
- ▶ European Implementation Network <http://european-implementation.net>
- ▶ Правозахисна коаліція «Справедливість заради миру на Донбасі» <https://jfp.org.ua>
- ▶ Коаліція з протидії дискримінації <http://antidi.org.ua/ua>
- ▶ Initiative Group for Human Rights in Crimea <http://coalition.crimeahr.org/en/members>
- ▶ Coalition of human rights organizations on preparation to the Universal Periodic Review
- ▶ Платформа по моніторингу виконання Національної стратегії з прав людини
- ▶ Регіональна мережа правової допомоги людям з ВІЛ <http://hiv-legalaid.org/index.php?r=1.1>
- ▶ Відкрита громадська платформа розвитку української системи безоплатної правової допомоги <http://legalaid.gov.ua/ua/kontrol-za-diialnistiu-systemy-bpd/hromadska-platforma>

СПЕЦПРОЕКТ АНТИПРЕМІЯ «БУДЯК РОКУ»

Після дворічної перерви Спілка поновила відзначення найбільших порушників прав людини антипремією «Будяк року». Ми намагаємося привернути увагу громадськості та органів влади до брутальних порушень прав людини, що відбулися в державі протягом року, та заохотити публічне обговорення небезпечних тенденцій для прав людини.

У 2015 РОЦІ БУДЯК ОТРИМАЛИ:

Генеральний прокурор України – за бездіяльність у разі порушення прав людини, наслідком якої підозрювані в серйозному злочині залишились на волі. У липні 2015 року, слідчі Генпрокуратури підготували текст подання до Верховної Ради про надання згоди на зняття недоторканності, затримання та арешт Юрія Бойка. Епізод стосується афери зі скрапленим газом Сергія Курченка, де слідчі прямо називають Бойка «учасником злочинної організації». Подання з усією викладкою дій екс-міністра було передано генпрокурору Віктору Шокіну для підписання та направлення до Верховної Ради. Однак за твердженням заявника, уже три місяці документ лежить без руху, а Бойко почувається безкарним.

Суддя Солом'янського районного суду м. Києва Бобровник Олександр Вікторович – за твердженням заявника, суддя

Бобровник Олександр Вікторович є найзухвалішим суддею правопорушником. Упродовж 2013–2014 років він приймав неправосудні рішення, що спричинили тяжкі наслідки для Кучерявенка Олександра Васильовича. За цим фактом Генеральною прокуратурою України було розпочато кримінальне провадження проти судді Бобровника. Однак користуючись бездіяльністю органів прокуратури, суддя Бобровник продовжує маніпулювати процедурою, постановляти нові і нові завідомо неправосудні судові рішення, знищувати унікальні докази у справі (оригінал заповіту) та в інший спосіб цинічно глумитися з правосуддя.

Національний банк України номінують за прийняття постанови, що призвела до дискримінації великої групи осіб за ознакою місця реєстрації. Прийняття Постанови Правління НБУ № 699 від 03.11.2014 року призвело до дискримінації осіб, місце проживання яких зареєстроване у Криму та м. Севастополь. Їх визнали нерезидентами України.

Народний депутат Костянтин Матейченко – за найнебезпечнішу законодавчу ініціативу в галузі прав людини, що відображено в поданні до парламенту законопроекту №2225, згідно з яким може бути запроваджена кримінальна відповідальність за критику влади.

Полковника Бугиру Віктора Петровича – номінують за застосування недозволених методів ведення слідства відносно 15-річного підлітка Артема Коткова і фабрикацію звинувачення у вбивстві, якого підліток (за твердженням заявника) не вчиняв.

СПЕЦПРОЕКТИ

РЕЙТИНГ СУДІВ «PRECEDENT UA»

Цього року Спілка започаткувала спеціальний проект – щорічний рейтинг «Precedent UA», спрямований на заохочення судів до активного використання практики Європейського суду з прав людини.

За дослідженням застосування судами практики Європейського суду з прав людини Спілка сформувала рейтинг 2015 року, в якому визначила десять судів, що найбільш активно використовували рішення ЄСПЛ у своїй практиці.

ПЕРЕМОЖЦЯМИ ЦЬОГОРІЧНОГО РЕЙТИНГУ СТАЛИ:

- 1 Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ
- 2 Шаргородський районний суд Вінницької області
- 3 Апеляційний суд м. Києва
- 4 Кам'янець-Подільський міськрайонний суд Хмельницької області
- 5 Дніпровський районний суд м. Києва
- 6 Апеляційний суд Полтавської області
- 7 Солом'янський районний суд м. Києва
- 8 Донецький окружний адміністративний суд
- 9 Апеляційний суд Хмельницької області
- 10 Вознесенський міськрайонний суд Миколаївської області

ОСВІТНЯ ДІЯЛЬНІСТЬ

Спілка продовжує сприяти розвитку Всеукраїнської освітньої програми «Розуміємо права людини» (РПЛ). Ця програма є партнерством недержавних об'єднань та незалежних експертів, які спільно працюють з різними цільовими групами для утвердження та захисту прав та свобод людини в Україні за допомогою освітніх та просвітницьких дій

НЕФОРМАЛЬНА ОСВІТА

Програма провела щорічну «Школу з прав людини для молодих активістів», у якій взяли участь 25 молодих людей із різних регіонів України. У якості «дипломної» роботи учасники школи провели публічну акцію протесту проти порушення прав пацієнтів Левоньківської психіатричної лікарні, відреагувавши на звіт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини щодо стану дотримання прав людини в психоневрологічних закладах.

Внаслідок акції 50 із 130 пацієнтів перенаселеної сільської лікарні переведено до обласної психоневрологічної лікарні, а представники місцевої влади провела брифінг, в ході якого програма «Розуміємо права людини» отримала публічну пропозицію участі в роботі над проектом закону «Про психіатрію» та організації навчання з прав людини для персоналу психоневрологічних закладів у регіоні.

Також програма продовжила активну участь у довгостроковій ініціативі, спрямованій на посилення інтеграції ромів через залучення їх до громадської активності. У II Всеукраїнській школі для молодих активістів ромських громад, яку організувала громадська організація «MART» за підтримки Міжнародного фонду «Відродження», взяли участь 19 молодих ромів, які пройшли базовий курс правозахисної діяльності. Кілька кращих випускників школи пройшли стажування на базі правозахисних організацій, зокрема й УГСПЛ.

Продовжується освітня діяльність, спрямована на розвиток мережі громадських моніторів Національного превентивного механізму. В Освітньому домі прав людини в Чернігові пройшов базовий п'ятиденний семінар з основ прав людини та моніторингу місць несвободи, під час якого підготовку отримали близько 20 нових моніторів. Також протягом року відбулося 7 спеціалізованих тренінгів із підвищення кваліфікації діючих моніторів, присвячених моніторингу закладів несвободи різних типів (дитячих, психоневрологічних), розвитку аналітичних здібностей моніторів тощо.

Новим напрямком роботи програми стало навчання регіональних активістів захисту прав людини через використання інструментів локальної демократії.

ФОРМАЛЬНА ОСВІТА

У травні 2015 року в Києво-Могилянській академії був проведений Міжнародний круглий стіл «Пам'ять про Голокост: освітні практики та шляхи подальшого розвитку в сучасній Україні». У заході взяли участь 38 учасників, представники недержавних організацій, МОН України, викладачі вузів. Учасники круглого столу були поінформовані про освітні продукти програми «Розуміємо права людини» - навчальні матеріали, вправи та посібники, у яких права людини розкриваються через історичні приклади їх брутального порушення – Голокост, Ромський геноцид, Голодомор; ефективні шляхи роботи з ромською молоддю в межах освітніх заходів Програми.

Всеукраїнський конкурс учнівських есе «Права людини і сучасні виклики України»

На Конкурс надійшло 409 робіт з 22 областей України та Києва. 15 авторів надісланих робіт були визнано лауреатами, а 6 – визнано призерами Конкурсу: 3 третіх, 2 других та 1 перше місце. Призери та лауреати отримали дипломи та призи, вчителі-консультанти отримали подяки, а самі роботи були розміщені на сайтах програми «Розуміємо права людини», Освітнього дому прав людини в Чернігові.

Для популяризації конкурсу організатори влаштувати нагородження в школах, де навчаються переможці: у київській гімназії № 117 ім. Лесі Українки та в Луцькій гімназії № 5. В цих школах для вчителів суспільствознавчих дисциплін і класних керівників були проведені семінари щодо прав людини в школі і щодо методів навчання та залишили корисну літературу з прав людини.

Навчання юристів та адвокатів

Спілка продовжує навчання правам людини та інструментам їхнього захисту юристів, адвокатів і суддів.

У 2015 році тривав другий цикл курсу Дистанційного навчання адвокатів та юристів правам людини в межах міжнародного проекту «Міжнародне право для захисту громадських інтересів»¹, який реалізовується у партнерстві з Мережею Будинків прав людини в п'яти країнах. Підготовку в межах навчального курсу пройшли 35 юристів та адвокатів, з них 9 завершили навчання з червоним дипломом.

Слухачі курсу протягом навчання пройшли 9 онлайн-курсів та відвідали загалом 7 очних семінарів за тематикою прав людини. Частина випускників здійснила навчальний візит до ЄСПЛ та інституцій Ради Європи, долучилися до спеціалізованих міжнародних конференцій (Молдова, Литва), пройшли стажування в підготовці звернень до Міжнародного

¹ http://humanrightshouse.org/Projects/ILIA_RU/EHREL_RU/index.html

кримінального суду щодо фактів воєнних злочинів у Криму та на сході України. Не менше 20 випускників курсу співпрацюють з УГСПЛ у веденні стратегічних судових справ, діяльності регіональних громадських приймалень УГСПЛ, підготовці аналітичних матеріалів. Деякі з них стали експертами в освітніх програмах у галузі прав людини. За участі 4 випускників курсу у співпраці з адвокатами з 5 країн підготовлена та розповсюджується міжнародна Доповідь «Адвокати прав людини - група ризику»².

Українською командою в партнерстві з Київським будинком прав людини та Освітнім домом прав людини в Чернігові проведено міжнародну конференцію «Імплементція гарантій правозахисної діяльності адвокатів прав людини»³, яку відвідали понад 70 адвокатів та правозахисників з 8 країн, а також представники Національної асоціації адвокатів України, Міністерства юстиції України, Координаційного центру з надання правової допомоги, Уповноваженого ВРУ з прав людини та багато експертів і фахівців, що мали нагоду обговорити актуальні та гострі питання дотримання існуючих і впровадження додаткових гарантій професійної діяльності адвокатів, які знаходяться в зоні ризику, захищаючи права людини.

Випускниками проекту «Адвокація та підвищення спроможності уряду в сфері міграції», що впроваджується УГСПЛ в партнерстві з ВБФ «Право на Захист», стали близько 430 осіб, серед яких судді, працівники Державної міграційної служби та адвокати системи безоплатної правової допомоги з більш ніж 10 регіонів країни. Зазначені фахівці разом з експертами проекту (судді, адвокати, випускники освітніх програм УГСПЛ, експерти партнерських НУО) під час навчання опанували застосування міжнародних та національних стандартів захисту прав людини в справах про видворення, екстрадицію та відмову в наданні захисту шукачам притулку.

Проведено дві публічні лекції з суддями ЄСПЛ від України (Ганна Юджівська) та Німеччини (Ангеліка Нуссбергер), які відвідало не менше 200 осіб, та не менше 600 дивилися трансляцію лекцій онлайн.

Згідно з даними офіційного сайту ЄСПЛ кожна 10-та українська справа в ЄСПЛ за 2015 рік виграна юристами – випускниками освітніх програм УГСПЛ.

Задля широкого інформування юристів та адвокатів, які працюють у галузі захисту прав людини, щодо цікавих новин та корисних матеріалів за цією темою була створена сторінка в мережі Facebook «Адвокати прав людини».

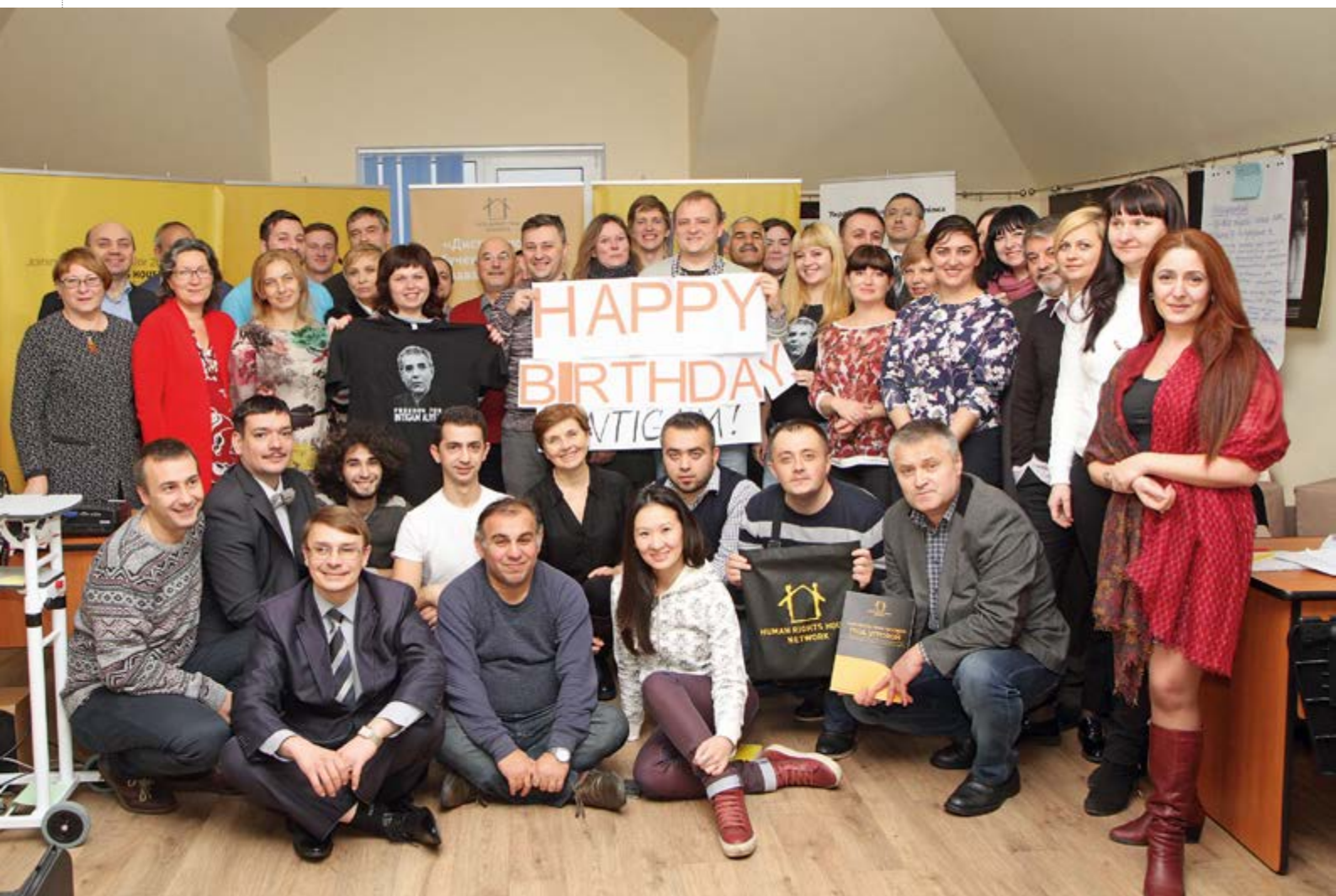
2 <http://precedent.in.ua/files/docs/1445943394.pdf>

3 https://www.youtube.com/watch?v=CQWZ8p_OT0Y

Учбовий візит до Ради Європи учасників проекту Дистанційного навчання адвокатів прав людини (УГСПЛ), жовтень 2015 року, м. Страсбург, Франція.

ОСВІТНІЙ ДІМ ПРАВ ЛЮДИНИ В ЧЕРНІГОВІ

Освітній дім прав людини в Чернігові - це тренінговий і ресурсний центр для організацій, які працюють у напрямку захисту прав людини. Центр заснований 2013 року однойменною громадською спілкою семи правозахисних організацій, в числі яких, зокрема, і УГСПЛ.

2015 року Освітній дім прав людини в Чернігові розвинув повноцінну діяльність з проведення освітніх заходів для організацій-членів та інших організацій громадянського суспільства. Протягом року на базі Освітнього дому прав людини в Чернігові відбулось 51 захід, у яких участь взяло 1156 осіб. Значна частина заходів (більше 75%) була присвячена освіті у галузі прав людини та дій на захист громадських інтересів і прав людини.

УГСПЛ організувала 17 заходів на базі Дому, зокрема вже згадану вище XI Всеукраїнську школу з прав людини для молодих активістів, тренінги щодо захисту громадських інтересів і основ проектної діяльності, освітніх дій на захист прав людини, інформаційної безпеки моніторів прав людини на кризових територіях та безпеки документаторів, експертну зустріч щодо розробки курсу з міжнародного гуманітарного права для України, кілька сесій стратегічного планування організацій-членів УГСПЛ та ін. Усього в заходах, організованих УГСПЛ на базі Освітнього дому прав людини в Чернігові, взяла участь 341 особа.

Разом з Освітнім домом прав людини в Чернігові УГСПЛ завершила початий попереднього року проект "Підтримка захисту прав людини на Сході України", в межах якого було підтримано 7 місцевих ініціатив, спрямованих на активізацію громадянського суспільства та покращення ситуації з дотриманням прав людини в східному та південному регіонах країни.

Так, у Северодонецьку Луганської області реалізовано одразу три ініціативи:

16 квітня у Северодонецьку вийшов на маршрут перший в Україні «Громадянський тролейбус» (у травні до нього додався ще один). Тролейбус став неформальним інформаційним пунктом для вимушених переселенців із зони бойових дій, яких у місті налічується понад 30 тисяч (більше третини населення міста). У «Громадянському тролейбусі» розміщено корисну довідкову інформацію про Северодонецьк, про те, як і де оформити статус переселенця, як поновити документи, як викликати лікаря, хто і за якою адресою може надати певну допомогу тощо.

Слід зазначити, що внаслідок успіху проекту громадські активісти в Тернополі підхопили ініціативу і запустили у своєму місті просвітницький тролейбус «Права людини».

Проведено «Молодіжну медіа-школу», в рамках якої місцева молодь, зокрема й представники журналістської спільноти (всього близько 100 осіб) пройшли серію тренінгів із медіа-грамотності, навчившись ідентифікувати прийоми пропаганди у новинах та здобувши базові навички критичного мислення.

Активісти херсонської громадської організації «Мангуст» допомогли відновити втрачені паспорти 20 кримчанам із числа колишніх засуджених.

У Харкові створено Центр підтримки родин бійців АТО «Чекаємо тата разом», який надає психологічну, соціальну, юридичну підтримку учасникам АТО та їхнім родинам. Активісти Центру порушили проблему поствоєнного синдрому в українському суспільстві на регіональному (пряме надання допомоги, проведення дискусій із залученням громадськості і влади) та національному (через мас-медіа та поширення посібника «Допомога родинам учасників АТО. Психологічні рекомендації»).

Центр продовжує свою роботу і після закінчення проекту.

У Луцьку громада переселенців з Донбасу та Криму створила адаптаційний центр «Єднання», який здійснює освітню та інформаційну підтримку внутрішньо переміщених осіб, допомагаючи їм опанувати нову професію і відстоюючи інтереси переселенців у новій громаді щодо вирішення актуальних проблем переселенців - пошук житла, працевлаштування, розвиток власного бізнесу.

WWW.DOCUDAYS.ORG.UA

DOCU
DAYS
UA

XII МАНДРІВНИЙ
МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ
ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО
ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ

2015

МІСТАМИ УКРАЇНИ

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ ДОКУМЕНТАЛЬНОГО КІНО ПРО ПРАВА ЛЮДИНИ DOCUDAYS UA

12-й Міжнародний кінофестиваль Docudays UA відбувся 20-27 березня 2015 року в Києві. УГСПЛ є засновником цього фестивалю з початку його існування.

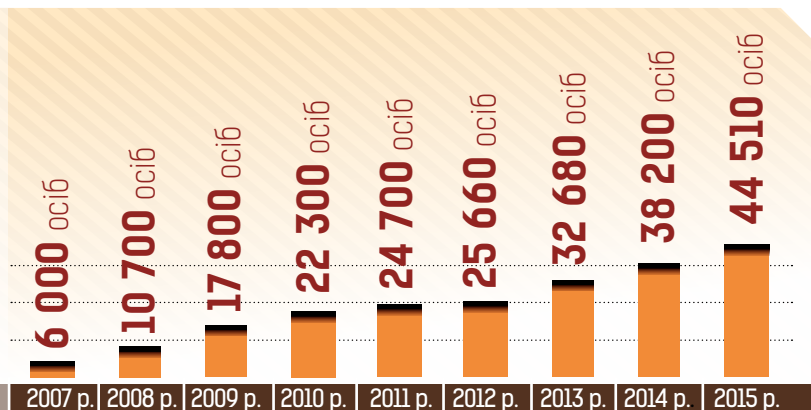
У 2015-му році фестивальні заходи були об'єднані за тематикою ПРОПАГАНДИ. В цьому році з'явилося фестивальне гасло – «Правдивий фільм може захистити!»

На фестивалі були представлені 79 фільмів (38 з них брали участь в конкурсних програмах) з 36 країн. Кожен показ фільму супроводжувався дискусіями за участю авторів фільмів, правозахисників, представників громадських організацій, митців, журналістів і ін.

1 304 українських учасників взяли участь у фестивальних заходах (в порівнянні з 803 в 2014 році): серед яких були експерти з прав людини, керівники молодіжних громадських організацій, партнери фестивалю в регіонах України, активісти громадянського суспільства, журналісти. Майстер-класи відомих режисерів із різних країн відвідали 573 учасників (480 у 2014 році). 80 відомих кінорежисерів та правозахисників з різних країн відвідали Київ цього року (63 гості відвідали Київ у 2014 році).

В межах Міжнародного фестивалю документального кіно про права людини DOCUDAYS було проведено 4 сайд-івента УГСПЛ, у яких взяло участь близько 200 осіб.

44 510 осіб взяли участь і відвідали заходи фестивалю у 2015 році (2007 року фестиваль відвідали 6000 глядачів, 2008 року – 10 700, 2009 року – 17 800, 2010 року – 22 300, 2011 року – 24 700, 2012 року – 25 660, 2013 року – 32 680, 2014 року – 38 200).

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК

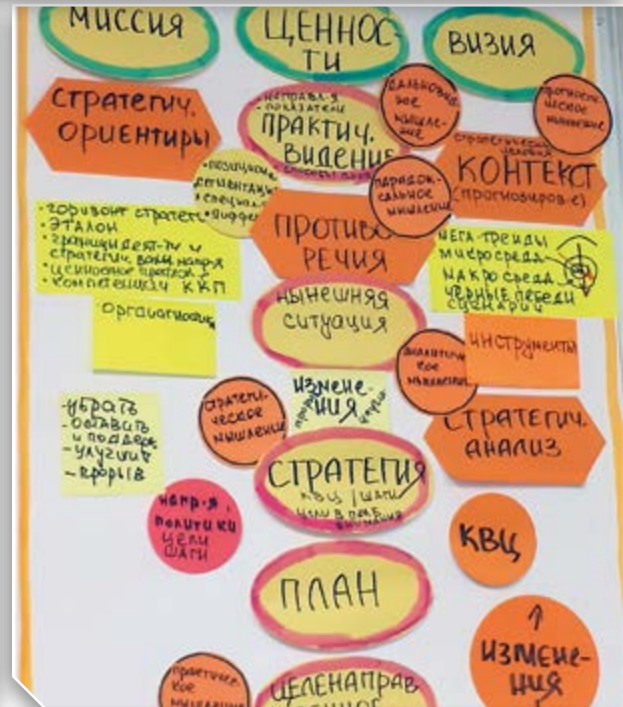
Одним із завдань Співки є посилення організаційної спроможності своїх членів. Співка постійно проводить заходи, спрямовані на навчання персоналу організацій – членів співки різноманітним аспектам діяльності неурядових організацій: управління фінансами та бухгалтерський облік, фандрейзинг, основи менеджменту, пиар та адвокація тощо. Філософія Співки будується на принципі, що ми є потужною асоціацією сильних організацій.

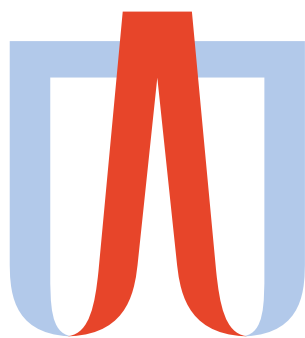
У 2014 році було розпочато інтенсивну роботу з організаціями з посилення їх організаційної спроможності.

Цього року Центр правових та політичних досліджень «СІМ» та Одеське обласне відділення Комітету виборців України закінчили роботу з розробки стратегічних планів розвитку і продовжили роботу із розробки та тестування внутрішніх процедур управління.

До інтенсивної роботи над власним розвитком у 2015 році долучилися також Громадська організація М'АРТ, Херсонська обласна організація Комітету виборців України, Херсонський обласний фонд милосердя та здоров'я, Чернігівський громадський комітет захисту прав людини.

Центральний офіс співки також продовжував роботу над розвитком своєї стратегії та вдосконаленні процедур діяльності і успішно пройшов аудити організаційної спроможності.

УКРАЇНЬСЬКА ГЕЛЬСІНСЬКА СПІЛКА З ПРАВ ЛЮДИНИ

ДО СКЛАДУ СПІЛКИ ВХОДЯТЬ:

- ▶ Асоціація «Громадські ініціативи» – Кіровоград
- ▶ Волинська обласна громадська організація «Центр правової допомоги» – Ковель Волинської області
- ▶ Всеукраїнське товариство політичних в'язнів і репресованих – Київ
- ▶ Гельсінська ініціатива-XXI – Чортків Тернопільської області
- ▶ Громадська організація М'АРТ – Чернігів
- ▶ Громадська організація «Південь» - Херсон
- ▶ Громадська організація «Територія успіху» – Кіровоград
- ▶ Громадська організація «Флора» – Кіровоград
- ▶ Громадське бюро «Правозахист» – Суми
- ▶ Громадський комітет захисту конституційних прав та свобод громадян –Луганськ - Вишгород Київської області)
- ▶ Екологічно-гуманітарне об'єднання «Зелений Світ» – Чортків
- ▶ Інститут правових досліджень та стратегій – Харків
- ▶ Комітет з моніторингу свободи преси в Криму
- ▶ Конгрес Національних Громад України – Київ
- ▶ Конопотське товариство споживачів і платників податків «Гідність»– Конопот Сумської області
- ▶ Луганське обласне відділення Комітету виборців України
- ▶ Одеська правозахисна група «Верітас»
- ▶ Одеське обласне відділення Комітету виборців України
- ▶ Правозахисна група «Січ» – Дніпропетровськ
- ▶ Севастопольська правозахисна група
- ▶ Східно-український центр громадських ініціатив - Київ
- ▶ Харківська правозахисна група
- ▶ Херсонська обласна організація Комітету виборців України
- ▶ Херсонський обласний фонд милосердя та здоров'я
- ▶ Хмельницька обласна громадська організація «Подільська правова ліга»
- ▶ Центр правових та політичних досліджень «СІМ» - Львів
- ▶ Чернігівський громадський комітет захисту прав людини – Чернігів
- ▶ Чугуївська правозахисна група

ПРАВЛІННЯ

Олександр Павліченко, голова (Харківська правозахисна група)

Олександр Степаненко (Зелений Світ)

Андрій Місяць (Подільська правова ліга)

Наталія Бімбірайте (Херсонський інформаційно-ресурсний центр «Правовий простір»)

Дементій Бєлий (Херсонська обласна організація Комітету виборців України)

Інга Дудник (Територія успіху)

Володимир Пономаренко (Конотопське товариство споживачів і платників податків «Гідність»)

Анатолій Бойко (Одеська обласна організація Комітету виборців України)

Людмила Ключко (Харківська правозахисна група)

РЕВІЗІЙНА КОМІСІЯ

Любомир Махомет (Зелений Світ)

Ольга Кушнерик (Гельсінська ініціатива XXI)

Галина Бахматова (Херсонська обласна організація Комітету виборців України)

СПОСТЕРЕЖНА РАДА

Валерій Кравченко

Григорій Куценко

Микола Горбаль

Йосип Зісельс

Василь Овсієнко

УГСПЛ Є ЗАСНОВНИКОМ І УЧАСНИКОМ:

Української фундації правової допомоги (ulaf.org.ua)

Освітнього дому прав людини в Чернігові (ehrh-ch.org.ua)

Благодійного Фонду підтримки створення та розвитку суспільного телебачення та радіомовлення України (suspilnetv.org)

ФІНАНСОВИЙ ЗВІТ ЗА 2015 РІК

НАДХОДЖЕННЯ

99,71%

Безповоротна фінансова допомога

€39 745 784

0,29%

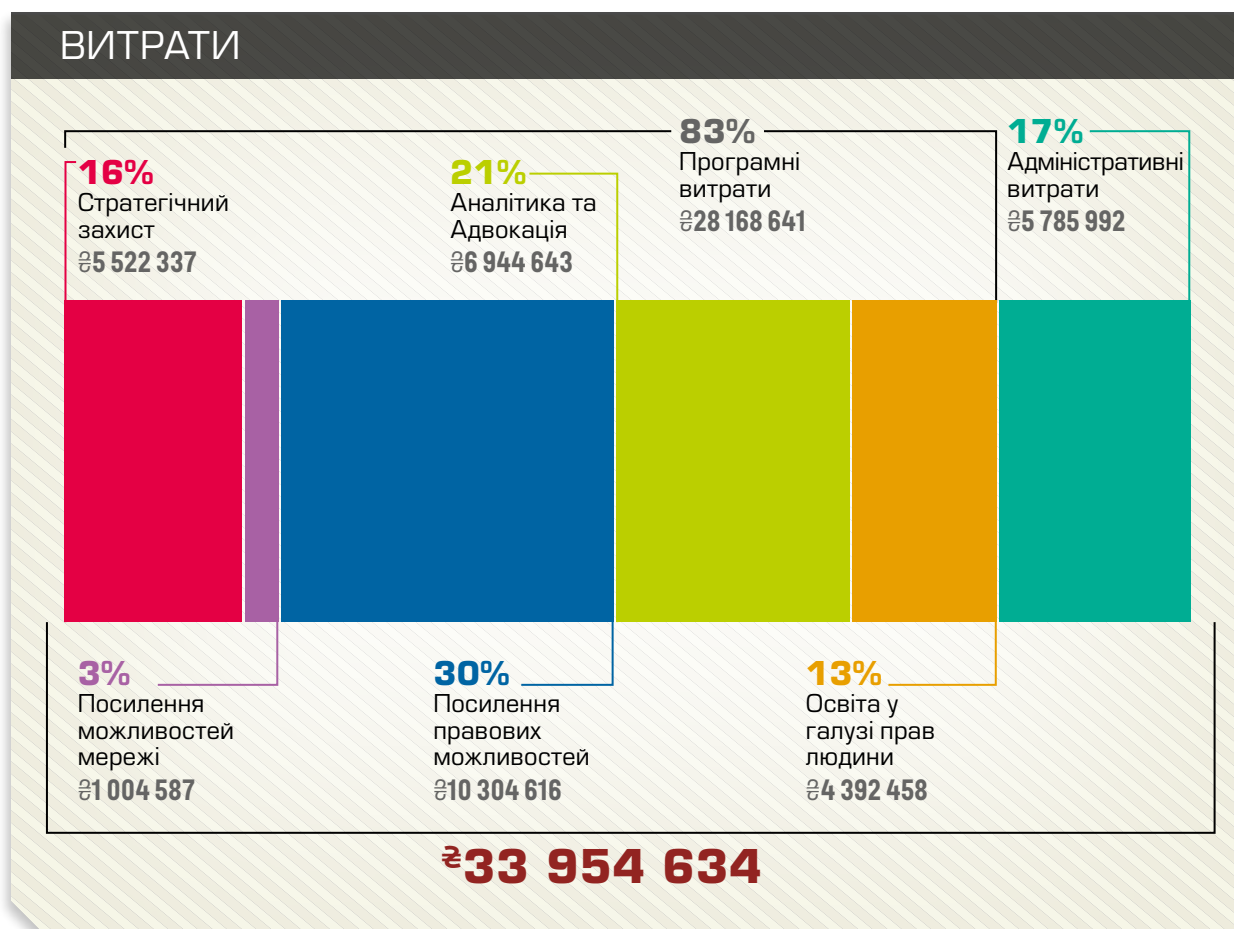
Курсова різниця

€114 691

€39 860 476

Джерела фінансової підтримки

Міністерство міжнародних справ Канади	€9 242 922
Фундація «Інститут відкритого суспільства» (OSI-ZUG)	€1 074 205
Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA)	€12 810 777
Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)	€8 936 156
Національний Фонд демократії (NED)	€605 565
Фонд Чарльза Стюарта Мотта	€1 881 452
Європейське співтовариство (EU)	€2 346 796
Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)	€60 585
Посольство Королівства Нідерландів в Україні	€173 397
Фундація Будинків прав людини	€715 114
Представництво Данської Ради у справах біженців в Україні	€1 898 815
ЗАГАЛЬНА СУМА:	€39 745 785

Витрати деталізовані

ПРОГРАМНІ ВИТРАТИ	€28 168 641	83%
Посилення правових можливостей	€10 304 616	30%
Персонал	€2 964 167	
Субгранти та обладнання	€6 212 419	
Заходи	€519 141	
Моніторинг і аудит	€81 079	
Інше	€527 810	

Стратегічний захист	€5 522 337	16%
Персонал	€2 131 909	
Залучені адвокати	€2 898 450	
Пошта та веб сайт	€204 017	
Інше	€287 961	
Аналітика та Адвокація	€6 944 643	21%
Персонал	€2 500 582	
Залучені експерти	€2 637 734	
Польові місії	€307 318	
Заходи	€910 858	
Публікації	€588 152	
Освіта у галузі прав людини	€4 392 458	13%
Персонал	€1 936 746	
Освітні заходи та діяльність	€1 920 853	
Обладнання Чернігівського БПЛ	€534 860	
Посилення можливостей мережі	€1 004 587	3%
Персонал	€313 716	
Залучені експерти	€366 753	
Заходи	€93 840	
Відрядження	€230 279	

АДМІНІСТРАТИВНІ ВИТРАТИ	₴5 785 992	17%
Персонал	₴4 223 065	
Приміщення та комунальні послуги	₴235 020	
Зв'язок	₴95 065	
Обладнання та витратні матеріали	₴800 394	
Зовнішній аудит та оцінка	₴90 000	
Інші витрати	₴342 448	
ЗАГАЛЬНА СУМА:	₴33 954 634	

Дякуємо за підтримку:

Фонд Відродження

Міністерство міжнародних справ Канади

Шведське агентство міжнародного розвитку (SIDA)

Агентство США з міжнародного розвитку (USAID)

Національний Фонд демократії (NED)

Фундація «Інститут відкритого суспільства» (OSI-ZUG)

Фонд Чарльза Стюарта Мотта

Європейське співтовариство (EU)

Програма розвитку Організації Об'єднаних Націй (ПРООН)

Посольство Королівства Нідерландів в Україні

Фундація Будинків прав людини

Представництво Датської Ради у справах біженців в Україні

**National Endowment
for Democracy**

Supporting freedom around the world

Rijksdienst voor Ondernemend
Nederland

Звіт підготували

Аркадій Бущенко
Максим Щербатюк
Олег Мартиненко
Михайло Тарахало
Анастасія Мартиновська
Олена Сапожнікова
Дар'я Свиридова
Сергій Буров
Борис Захаров
Людмила Єльчева
Сергій М'ясоєдов
В'ячеслав Боднар

У звіті використані фото

Андрія Саримсакова
Івана Шелехова
Кайї Халдорсен
Марини Говорухіної
Максима Щербатюка
Аркадія Бущенко
Юрія Гайди

Адреса

04070, м. Київ, вул. Фролівська, 3/34, 3-й поверх
(метро Конtrakтова площа)

Адреса для листування:

Українська Гельсінська спілка з прав людини (або УГСПЛ)
Прізвище особи на яку адресується лист, а/с 100, м. Київ, 04071

Контакти

Електронна адреса офісу: office@helsinki.org.ua
Телефон офісу: (044) 485 17 92, факс (044) 425 99 24

Інтернет портали УГСПЛ

www.helsinki.org.ua
www.precedent.in.ua
www.edu.helsinki.org.ua
www.hro.org.ua